SEYYİD ABDULLAH
EL HAŞİMÎ EL MEKKÎ ER RİFÂÎ
kaddese'llâhü sırrahu'l azîz

ARAP ŞEYH

Hazırlayan
İhramcızâde
Hacı İsmail Hakkı ALTUNTAŞ

İSBN:
ismailhakkialtuntas@gmail.com
http://ismailhakkialtuntas.com

Dizgi : H. İsmail Hakkı Altuntaş
Kapak : Haluk Karslıoğlu
Baskı- Cilt : Gözde Matbaacılık

İsteme Adresi:
Gözde Matbaacılık Mücellit
& **Reklam Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. şti Tel: 0** 212 481 81 69
Fax: 0 212 481 05 06

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على رسولنا محمد

وعلى اله وصحبه وسلم اجمعين

ÖNSÖZ

Seyyid Abdullah el-Hâşimî el Mekkî er Rifâî **(Arap Şeyh)** kaddese'llâhü sırrahu'l azîz Rifâi tarikinde hizmet etmiş büyüklerimizdendir.

Doç. Dr. Âlim YILDIZ [1] hocamızın Türkçeye kazandırdığı Arap Şeyhin Mektupları, fermanlarını ve diğer hayatı üzerinde yaptığı araştırmalarıyla zenginleştirdiğimiz bu küçük kitapla bir boşluğu kapatmayı ve dağınık bilgilerin bir yerde toplanması ile ileriki zamanlarda araştırma yapacak kardeşlerimiz için bir referans olacağını inancındayız.

Büyüklerimizin şefaat ve dualarını Allah Teâlâ'dan arz u niyaz ederiz.

Allah Teâlâ yardımcımız olsun.

Âmin

İhramcızâde
İsmail Hakkı ALTUNTAŞ
Esenler / İstanbul
2010

---

[1] —Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Türk ve İslam Sanatları Tarihi Anabilim Dalı Başkanı

HÛ

Cümle ehl-i semâ,
yâd ediyorken nâm-ı cemîlin
Nedir bu gafillerin hâli?
Bilmiyorlar zât-ı pâkin
Bâbında nice sultanlar senin,
senin dâim kıtmîrin!
Bunlara perde çekmişsin,
göremiyorlar nûr-u münîrin

Eyâ melce-i fukarâ ve bî-keslere
dâr-ül emân
Sen gibi Seyyid'e bulunmaz dahi
lâyık kurban
Ceddin Rifâî gibi,
can vermeyenlere olmuyorsun cânân
Senin nâzına, endâmına
felekler ile melekler hayrân

Sînemi yaktı,
bu avâmın hâlindeki hicrân
Efendim! Rifâî perdeyi ref eden imiş;
bize ref eyle lûtfen
Bâbındaki kıtmîrin ayak turâbıdır
Sırrî kulun, ezelden
Yâ Cenâb-ı Hâşimî-yyüs Sayyadî
ente bâbullah el emân.

SEYYİD ABDULLAH EL HAŞİMÎ EL MEKKİ ER RİFÂÎ (ARAP ŞEYH)

Rifaî tarîkâti şeyhlerindendir. Hazreti Pîr-i Sânî es-Seyyid eş-Şeyh Ahmed İzzeddîn es-Sayyâdî er-Rıfâî kaddese'llâhü sırrahu'l azîzin (h.y.t: m.1271) sülâle-i tâhiresinden gelen es-Seyyid eş-Şeyh Muhammed Azîm el-Hâşimî el Mekkî es-Sayyâdî er-Rıfâî Efendi Hazretlerinin oğlu es-Seyyid eş-Şeyh Abdullah el-Hâşimî el Mekkî es-Sayyâdî er-Rıfâî kaddese'llâhü sırrahu'l azîz hazretleri (r.1245–m.1829) senesinde Mekke-i Mükerreme'de dünyayı teşrif etmişlerdir.

Annesi **Havva Mehri Hanım**'dır.

Hz. Seyyid Abdullah el-Hâşimî el Mekkî (Arap Şeyh), babası Seyyid Muhammed Azîm el-Hâşimî kaddese'llâhü sırrahu'l azîze intisab etmiş, babasından seyr-i sülûk görüp **Rıfâî-Sayyâdî, Kâdirî, Bedevî, Şâzelî, Sâdî, Nakşibendî, Mevlevî** tarîklerinden hilâfet icazet almıştır..

Daha sonra Medine-i Münevvere'ye gidip es-Seyyid eş-Şeyh Hasan er-Rıfâî Hazretlerinden ve es-Seyyid eş Şeyh Sâlim er-Rıfâî hazretlerinden **Rıfâî-Sayyâdî** üzere birer hilafet daha almışlardır.

Mekke-i Mükerreme ve Medîne-i Münevvere'de pek meşhur olan Hâşimî-Sayyâdî ailesi bu

civarda Tarîkat-ı Âliyye-i Rıfâiyye'nin intişarına pek büyük hizmetlerde bulunmuşlardır. Hazreti Pîr-i Sânî Seyyid Ahmed İzzeddîn kaddese'llâhü sırrahu'l azîzin bu ailesi Hicaz ve civarı haricinde, Suriye, Irak ve civarında da Rıfâiyye-i Sayyâdiyye'nin merkez dergâhı olmuşlardır.

Arap Şeyh, Hicaz'dan 17 yaşındaki ayrılmıştır.[2] Afganistan'a gitmişler orada 20 sene kalarak Tarîkat-ı Rıfâiyye'yi neşr etmişlerdir.

Arap Şeyh, Suriye Hicaz, Yemen, Mısır ve Anadolu'nun pek çok yerinde irşad faaliyetlerinde bulunmuştur.[3]

Daha sonra İstanbul'a davetle gelen Arap Şeyh, Sultan İkinci Abdülhamid Han'ın pek çok iltifatlarına mazhar olmuştur. Bizzat pâdişah tarafından kendilerine **Şeyhü'l-Ekber** ünvanı verilmiştir.

Bu arada İç Anadolu Bölgesindeki bütün Seyyid'lerin başına **"Nakibü'l-Eşraf"** olarak atanmıştır. II. Abdulhamid Han Sivas vilayetindeki Sünnî ve alevi cemaatin arasında başlamış olan karışıklık ve fitne had safhaya vardığından Arap Şeyhi İstanbul'a çağırmış bu durumun düzeltilmesi için rica etmiştir. Bu nedenler **1876'da Sivas'a gedip yerleşmesine ve dergâhını açmasına vesile olmuştur.**[4]

---

[2] —Seyyid Nizameddin Gürer Efendiden işittim.

[3] —32. Tekkesini Sivasta açtığı düşünülünce bu yerleri dolaşması onun kolonizatör dervişler gibi toplum için yapıcı ve düzenleyici bir rol üstlenmiştir.

[4]—BAO (Başbakanlık Osmanlı Arşivi), Fon Kodu: İ..DH.. Dosya No:1018 Gömlek No:80293

Prof Dr. Hasan Yüksel tarafından yayımlanan bir belgeye göre, 1913 yılında Paşabey mahallesinde bulunan iki katlı bir konağı tekkesine vakfetmiştir. 26 Muharrem 1332 (24 Aralık 1913) tarihini taşıyan vakıf senedine göre, vakfın idaresi ile dergâhın şeyhliğini büyük oğlu Seyyid Mehmed Ragıb'a, onun Hakk'a yürümesinden sonra da küçük oğlu Seyyid Ahmed Siraceddin'e bırakmıştır[5].

Arap Şeyhe, 29 Nisan 1896 de İzmir Paye-i Mücerredesi,[6] 23 Ocak 1900 de birinci dereceden terfii, [7] 15 Şubat 1900 de ikinci rütbelerden Mecidi Nişanı itası [8] verilmiştir.

Siyasî hayatı çok canlı geçen Sivas'ın idarî amirleriyle ve özellikle dönemin Sivas valisi Reşit Akif Paşa ile (valiliği 1901–1908) iyi münasebetler içerisinde olmuştur. 1903 yılında alamadığı terfi, maaş artırımı ve 1908'de Osmanlı nişanını 25 Şubat 1908 de Bilâd-ı Hamse'den Bursa payesi ile bir nişan verilmiştir. Ancak **İttihad-ı Muhammedi Cemiyeti** üyesi olduğundan İttihat ve Terakkî Hükümetinin zulmünden

---

Sivas'a gelmeden önce İtalya'da bulunduğu rivayetleri de vardır.

[5] Bkz. Hasan Yüksel, "Sivas'ta Bir Rifâi Tekkesi Vakfı", *Revak/91*, Sivas 1991, s. 21-25.

[6]—**Paye-i Mücerrede:** Bir Memuriyetin fiili olarak değil, rütbe olarak verilmesi. BAO, Fon Kodu: Y..MTV. Dosya No:141 Gömlek No:10

[7]—BAO, Fon Kodu: Y..MTV. Dosya No:197 Gömlek No:126

[8]—BAO, Fon Kodu: İ..TAL. Dosya No:202 Gömlek No: 1317/L–094

kurtulamamıştır. Mekke-i Mükerreme'ye sürgün edilmiştir.

MEKKE-İ MÜKERREME'YE SÜRGÜN

31 Mart 1325 (13 Nisan 1909) vakası ile Hareket Ordusu İstanbul'a girmiş ve II. Abdulhamid Hanı 33 yıl padişahlık yaptıktan sonra 27 Nisan 1909 da tahtan indirmişlerdir. Dîvân-ı Harb-ı Örfî (Sıkıyönetim Mahkemeleri) kararları neticesinde birçok kişiye idam, sürgün vb. cezalar verildi. [9]

Arap Şeyh **İttihad-ı Muhammedi Cemiyeti**'ne[10] girdiğinden 31 Mart vakasından sonra ki,

[9] —Ömer Ziyâüddîn Dağıstan Efendiye Dîvân-ı Harb-ı Örfî tarafından müebbet kalenbetliğe mahkûm edilir. Cezası bir süre sonra sürgüne çevrilerek Medine'ye gönderilir ve orada yedi ay kalır.

[10]— İttihad-ı Muhammedi Cemiyeti'nin resmi kurulusu 16 Mart 1909 olarak alınmıştır. Derviş Vahdetî, Volkan Gazetesi'nin 16 Mart tarihli nüshasında İttihad-ı Muhammedî Cemiyeti'nin nizamnamesi yayımlanmıştır. Nizamnamede Cemiyet'in başkanı, Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellem olarak gösterilmiştir. Cemiyet, 26 kisilik bir kurucu heyet tarafından kurulmuştur. Nizamnamenin 3. Maddesi'nde Cemiyetin amacı açıklanmıştır.

3 Nisan 1909'da, yani 31 Mart (13Nisan 1909) vakasından on gün önce, Ayasofya Camiinde çok kalabalık bir cemaatin istirakiyle okunan mevlidden sonra İttihat-ı Muhammedî Cemiyeti resmen halka açıldı.

Derviş Vahdeti "İttihad-ı Muhammedi" adı altında kurduğu derneğe, birçok softaları ve mutaassıp

yargılamalar neticesinde cemiyet azalarına [11]

---

dindarları üye yazdırdı. İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne bağlı kimseleri dinsizlikle suçlamış, ağır saldırılarda bulunmuştur. Dernek askerin içine soktuğu bazı kişiler aracılığıyla kışkırtmalara girişti. Sonuçta, 31 Mart 1909 günü askerler **"şeriat isteriz"** bağrışmalarıyla ayaklandılar. Olayları başlatan askerlerin, İttihat-ı Muhammedi Cemiyeti'nin açıldığı gün dağıtılan küçük bayrakları taşıması dikkatleri Vahdetî'nin üzerine çekti. Volkan'da yayımlanan yazılar ve özellikle Vahdeti'nin 14 Nisan 1909'da II. Abdülhamit'e yazdığı açık mektup, halkı ve askerleri tahrik edici nitelikte bulundu.

Ayrıca meşrutiyet anlayışıve adem-i merkeziyetçi fikirleriyle İngilizlere ve Prens Sabahaddin'in başında bulunduğu Ahrar Fırkası'na yakın olan Kamil Paşa ile oğlu Said Paşa'ya yakınlığı ile tanınan, hatta bu yüzden 31 Mart vakası ile ilgili olarak yeni yayımlanan belgelere dayanan bazı araştırıcılar tarafından Derviş Vahdeti'nin İngilizlerin emrinde çalışan bir ajan olduğu ileri sürülmektedir.

Derviş Vahdeti 17 Nisan'da sorgulanmak üzere mahkemeye çağrıldı. Derviş Vahdeti ittihatçıların adaletine güvenmediği için 18 Nisan'da İstanbul'dan kaçtı. Beykoz, Gebze, Hereke ve Sapanca'da gizlendi. Son olarak gittiği İzmir'de Abdullah Nadiri tarafından ihbar edilince 25 Mayıs'ta tutuklandı.

İstanbul'a getirilip, Divan-ı Harp'te yargılandı. Görünüşte "Abdülhamit'e Açık Mektup" adlı makalesinden dolayı hakkında dava açılan Vahdeti, 31 Mart Olayı'nın müsebbibi olarak idama mahkûm edildi ve karar 19 Temmuz 1909 tarihinde Sultanahmet Meydanı'nda infaz edildi.

[11]—ALBAYRAK, Sadık, İrticanın Tarihçesi, İst, 1987, c.I, s, 174

İttihad-ı Muhammedi Cemiyeti İstanbul Merkezi, İdare Meclisi Azaları:

1) Süheyl Paşa Hazretleri,

2) Şeyh Feyzullah Efendi zade Mehmet Sadık Efendi Hazretleri,

3) Bâyezid Dersiamlarından Mehmet Emîn Hayretî Efendi

4) İbnu'n-Nafî Ahmet Es'at Efendi,

5) Şeyh el-Hac Mehmet Emin Efendi,

6) Karagümrük Camii ikinci imamı Nevşehirli Hafız Mehmet Sabrî Efendi,

7) Bandırma Naibi Şevket Efendi,

8) **Bediuzzaman Said Kürdi (Nursî) İbni Mirza,**

9) Hırka-i Saadet Hazret-i Nebevi Kethüdası Hacı Hayri Bey Efendi,

10) Evkaf-ı Hümayun ser-veznedarı Raşit Efendi

11) Debre-i Balâ redîf kumandanlığından münfasıl Ferik Rıza Paşa

12) Volkan yazarlarından Farukî Ömer Şevki Efendi,

13) Tarîkat-ı Halvetiyeden Şeyh Seyyid Müslim Penah Efendi Darendevî,

14) Binbaşı Refik Bey Efendi,

15) Kadiri Şeyhi Veli Mehmet Efganî Efendi,

16) Mucîz dersiamlardan Ahmet Nazif Efendi,

17) Feriklikten emekli Hacı İzzet Paşa,

18) **Sivas Vilayeti Nakibul-Eşraf Kaymakamı Seyyid Abdullah Haşimî el-Mekkî Efendi Hazretleri,**

19) Memurlardan İhsan Bey,

20) Memurlardan Hayrî Bey,

21) Fatih dersiamlarından Divriliği Kadızâde Abdullah Ziyaeddin Efendi,

22) Şeyh Yunus Dergâhı Post-nişini Şeyh Ali Efendi,

23) Beylerbeyi Camii Vaizi Hacı Kâzım Efendi,

ağır cezalar verilince Abdullah Hâşimî El Mekki'ye Sivas'tan Mekke-i Mükerreme'ye müebbeden nefyine (sürgüne) karar verilmiştir. [12]

Seyyid Abdullah Hâşimî el-Mekki Rifâinin Mekke-i Mükerreme'den dönüşünün tarihini elimizdeki bilgiler ışığında tam olarak bilememekteyiz. **14 Nisan 1912**'de çıkan umûmî affa kadar kaldığını düşünebiliriz.[13] Çünkü torunlarından duyduğumuz **"Mekke'de yedi sene kalmıştır"** İfadesi sürgünde geçen müddetin çokluğuna işaret olabilir.

Arap Şeyh'in sürgün zamanında çektiği sıkıntıların işareti olarak**"Kâbe'nin altın halkalarına yapışıp aileme tekrar kavuştur diye Rabbime çok dualar ettim"** dediği rivayeti meşhurdur.

Arap Şeyh sürgünde iken geçen zaman içerisinde eşi Halime Hanım evkaftan gelen para ve kendisinin gece gündüz el işleri yapıp satarak dergâhın hizmette kalmasına yardım etmişler-

---

24) Şeyhzade Hacı Mehmet Efendi,

25) Müderrislerden Tevfik Efendi,

26) Volkan yazarı **Derviş Vahdeti.**

27) **Nakşibendî meşayıhından, muhaddis Dağıstanlı Ömer Ziyaeddin Efendi**

[12]—ALBAYRAK, Sadık, İrticanın Tarihçesi, İst, 1987, c.I, s, 175

[13]—26 Muharrem 1332 (24 Aralık 1913) tarihini taşıyan vakıf senedine göre, vakfın idaresi ile dergâhın şeyhliğini büyük oğlu Seyyid Mehmed Ragıb'a, bunun vefatından sonra da küçük oğlu Seyyid Ahmed Siraceddin'e bırakmasıda, Arap Şeyh'in bu tarihte Sivas'ta olduğunu göstermektedir.

dir.” [14]

Milli Mücadele döneminde ise, Sivas’ta yapılan 4 Eylül Sivas Kongresine Sivas temsilcisi olarak katılmış, [15] Mustafa Kemal Paşa’ya destek vermiş, kendisini Sivas’ta bulunduğu müddetçe dergâhında misafir etmiş ve Paşa’yı suikastten kurtarmışlardır. Sivas Kongresi boyunca delegelerin yemek ihtiyacına büyük miktarda katkı ve eşyalar Abdullah Hâşimî el Mekkî kaddese’llâhü sırrahu’l azîz dergâhından karşılanmıştır. Sivas Kongresi fotoğrafı olarak bilinen, Kongre Binası önünde çekilmiş fotoğrafta Atatürk’ün sağ tarafında görülen kişi Arap Şeyh Hazretleridir.

EVLİLİKLERİ VE ÇOCUKLARI

Sivas vilayetinde iken iki evlilik yapmıştır. Fatıma Hanım ile evliliğinden Seyyid Mehmed Ragıp Efendi, Halime isimli bir hanımla evliliğinden ve Seyyid Ahmed Sirâceddin ve Fâtımatüzzehra isminde bir kızı olmuştur. Diğer

[14]—Seyyide Bilengül ALTUNTAŞ’tan dinledim.

[15]—Sivas Kongresi delegelerinin yemekleri ilk günlerde Sivas Belediyesi tarafından karşılandı. Belediye Başkanı Abdulhak Bey sadece yemekle değil, bütün sorunlarla yakından ilgilendi. Daha sonra masrafları kısmak amacıyla, yemekler Kongre binasının alt katındaki mutfakta çıkarıldı. Yemek giderleri belli ölçüde Sivas’ın varlıklı aileleri tarafından karşılandı.

Şehrin ileri gelenleri ve yöneticileri sık sık kongre binasına giderek, Mustafa Kemal Paşa ve beraberindekileri ziyaret ettiler, gece sohbetlerine katıldılar.

hanımı Divriğili Fatmagül Hanım Kasım 1891'de Hakk'a yürümüştür.

Seyyid Abdullah Hâşimî kuddise sırruhu'l-azîzin çocuklarından hafız olan kızı Fatımatüzzehra bekâr olarak Hakka'a yürümüş, büyük oğlu Seyyid Mehmet Ragıp'ın da iki ayrı evliliğinden[16] çocuğu olmamıştır. 15.04.1938 de Hakk'a yürümüştür.

Küçük oğlu Seyyid Ahmet Sirâceddin asteğmen olarak Doğu cephesinde savaşmış ve Ruslara esir düşmüştür. Bir Gürcü kadın tarafından kurtarıldıktan sonra bir süre Erzurum'da tedavi altına alınmış daha sonra Sivas'a dönmüştür. Cumhuriyet sonrasında Fizik-Kimya-Biyoloji öğretmeni olarak, Sivas Lisesi, Sivas Öğretmen Okulu, Malatya Lisesi, Elbistan Lisesi, Bafra Lisesi, Trabzon Lisesi ve son olarak Kilis Lisesi'nde çalışmıştır. Kırk yedi yıl öğretmen olarak çalıştıktan sonra 1951 yılında emekliye ayrılarak Sivas'a dönmüş ve 1955 yılında Sivas'ta Hakk'a yürümüştür. Seyyid Ahmed Siraceddin Ömer Kızı Fatmatüz Zehra Hanımla[17] evlenmiştir. Bu evlilikten Seyyid Nizameddin, İzzeddin ve Şehri Banu isimlerini taşıyan üç çocukları olmuştur. 1922 doğumlu olan Seyyid Nizameddin isimli oğlu hayattadır ve Sivas'ta yaşamaktadır.

Abdullah Hâşimî kuddise sırruhu'l-azîzin Fadime isminde bir evlatlığı da vardır. Şeyh tarafından büyütülüp evlendiren Fadime Hanım'ın

---

[16] —Zekiye Hanım (d.1979-vefat:21.03.1906)
Şerife Gürer (d: 1880- vefat:09.12.1958)

[17] —(d: 1902- vefat:25.11.1977)

torunları da Sivas'ta yaşamaktadırlar.

Seyyid Mehmet Azîm Hâşimî (Babası)
Havva Mehri (annesi)

↓

Seyyid Abdullah Hâşimî
(d: 1829-vefat:13.10.1922)

↓ ↓

Fatma Hanım (Eşi)
(vefat:1891)

↓

Seyyid Mehmet Ragıp
(d: 1882-vefat 15.04.1938)

Halime Hanım (Eşi)
(vefat:1937)

↓

Fatımatüzzehra
(d: 1899-vefat:15.11.1970)

↓

S. Ahmet Seraceddin
(d: 1896- v:04.03.1955)

↓

Seyyid Nizameddin Gürer
(d: 1922- sağ)

↓

Şehri Banu Gürer
(d: 1924- v:27.11.1992)

↓

İzzeddin Gürer
(d: 1927- v:27.11.1970)

HAKK'A YÜRÜYÜŞÜ

1909 yılında Mekke-i Mükerreme'ye sürgün olarak gittiğinde yaşı seksene yaklaştığını arzuhalinde beyan eden Abdullah Hâşimî kuddise sırruhu'l-azîzin 13 Kasım 1922 [18] tarihinde Hakka yürüdüğünde 92 yaşında olduğu anlaşılmaktadır.

Abdullah Hâşimî el Mekki için, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün bir başsağlığı telgrafı ile cenaze için yüz lira para göndermiştir.

TÜRBESİ

Satın alıp Rifâi Tekkesi olarak vakfettiği konağının alt katındaki bir odada ebedi istirahatına çekilmiştir. Şimdi ise kabri, **Paşabey mahallesi**nde kendi ismiyle anılan Arap Şeyh Caddesi üzerindedir. Burası, Ulu Camii'nden öğretmen evine giderken Örtmelipınar Camii'ni geçtikten sonra sol tarafta yıkılmış bir kaç duvarı duran eski konağın yıkık duvarları arasında küçük kulübe görünümdeki türbe şeklinde iken Sivas Belediye Başkanı Doğan Ürgüp, Arap Şeyh Türbesini tecdiden yapılmasına önayak olmuştur.

Dizaynını Kahraman Özkök Bey ve Gürkan Boğazlıyan Bey düzenleyerek yeni şeklini verdikleri türbe 20. yüzyılın başları ve 19. yüzyılın sonlarındaki Osmanlı Mezar mimarisini andırmaktadır. Etrafını ve çevre düzenlemesini de Sivas Belediyesi yapmıştır.

[18]—13 Ekim 1922 tarihini de verenler var, bu hatalı bir tarihtir.

KİTABESİ

Hazret-i Pîr
es-Seyyid Ahmed er-Rifaî ve
Hazret-i Pîr-i Sânî
es-Seyyid Ahmed İzzeddîn es-Sayyâdî
nesl-i pâkinden
Mevlânâ es-Seyyid eş-Şeyh
Abdullah el-Hâşimî el-Mekkî

TARÎKAT SİLSİLESİ

Seyyid Abdullah Hâşimî el Mekki Sivas'ta 32. Tekkesini açmıştır. Meşîhat arşivindeki bir belgeye göre, 24 Şevval 1313 (8 Nisan 1896) tarihinde Sivas nakîbü'l-eşraf kaymakamlığı görevine getirilmiştir.[19] Aynı belgeye göre 21

---

[19]—**NAKİB-ÜL EŞRAF:** Hazreti Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin sülâlesi mensuplarının işleriyle meşgul olan vazife sahibi hakkında kullanılır bir tâbirdir.

Ehl-i beyitten olanlara İslâmiyyetin her devrinde pek ziyade hürmet ve tazim gösterilir, kendilerine ait işlere bakmak üzere içlerinden biri reis tâyin edilirdi. Nakib-ül Eşraf adını alan bu reis Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selem sülâlesi mensuplarının işlerine bakar, neseblerini kayıt ve zapt eder, doğumlarını, ölümlerini deftere geçirir, onları âdi sanata girmekten ve fena hallerde bulunmaktan meneder, haklarını korur, fey ve ganimetten kendilerine ait hisseyi alıp aralarında dağıtır, sülâleden olan kadınların küfvi olmayanlarla evlenmelerini men ederdi. Hulâsa Nakibül-eşraf Muhammed Mustafa sallallâhü aleyhi ve sellemin hanedanı efradının

umumi bir vâsisi hükmünde idi.

Nakib-ül-eşraflık mansıbı, gördüğü vazifesinin şerefinden ötürü, en yüksek mansıplardan sayılır, Halifeden sonra gelirdi. Bu sebebden Abbasî halifesi (Kadir Billâh) -zamanında Nakib-ül-eşraf bulunan (Eş-Şerif-ür Radi) halifeye hitaben yazdığı bir şiirde

"Aramızda bir fark var ise, o da sen halifesin ben değilim. Başka cihetlerden bir birimizden farkımız yok" demişti.

Halifeler tarafından Nakib-ül-eşraflara yazılan fermanlar ve beratlarda bu makamı ihraz etmiş olanların kadir ve menziletlerinin büyüklüğüyle mütenasip tâzimkâr sözler kullanılır, şikâyet (zemzem dağıtma vazifesi) ve divan-ı mezalim (adalet divanı) riyaseti gibi yüksek memuriyetler verilirdi. İslâm devletlerinde her devir ve asırda Nakib-ül-eşraflara hürmet ve tazimde bulunulmuştur.

Osmanlılar Mısır'ın fethini mütaakip Yavuz zamanında "Hâdim-ül-Haremeyn" unvanını almışlar ve o tarihten itibaren Mekke ve Medine ile sıkı münasebete başladıkları halde daha Yıldırım zamanında "Nakib-üI-Eşraf" tâyin eylemişlerdir. Hammer'in (cilt 2, sayfa 255) buna dair olan ifadesi şöyledir: "Yıldırım Bâyezid Seyyid Nuta'yı, ilmî fezailinden dolayı Nakib-ül-eşraf tâyin etmişti. "Seyyid Nuta' ölünce oğlu (Zeynelâbidin Efendi) kendisine halef oldu. Nakib-ül-eşraflık Fatih zamanında bir aralık lağvedilmiş ise, de oğlu Bâyezid'in saltanatı zamanında tekrar ihdas olunmuş ve ondan sonra inkıtasız devam etmiştir.

Rahmetli Ali Emîri Efendi (hyt: 1924) "Hadim ve hafız-ı emanat-ı mübareke, hulefayı Osmaniyenin şeref-i silsile-i siyadetlerive ilm-i celil-i ensabın fevaidi" başlığı ile yazdığı kıymetli bir yazıda (Osmanlı Tarih ve Edebiyat Mecmuası, 30 Eylül 1335,

adet 19) şu tafsilâtı veriyor:

“Selâtin-i Osmaniye’nin sadat-ı kiram hazaratına fevkalâde hürmet-i mahsusları olduğundan bu silsile-i mübarekeye bazı müteseyyidler karışmamak ve bir seyyid-i Sahih-ün-nesep bir memlekete seyahat ederse hakkında hürmet olunmak ve şayet gittiği şehirde temekkün ve tavattun buyurursa ismi zapt ve kaydolunmak üzere hicretin sekiz yüz tarihinde selâtin-i Osmaniye’nin dördüncüsü bulunan Yıldırım Bayezit tarafından o vakit pay-ı taht olan Bursa’da (Nakib-ül-eşraf) unvanıyla sadattan olmak üzere memur-i mahsus tâyin buyurulmuş ve Fatih İstanbul’u zapt ettikten sonra da bu hususa itina buyurdukları gibi mahdumları Sultan İkinci Bayezit-i zamanında umum vilâyet ve liva merkezlerine vesair icap ed en mahallere de (Nakib-ül-eşraf vekili) unvanıyla memurlar nasp ve tâyin buyrularak sadâtın silsilelerinin muhafazasına itina edilmiş ve el’an devam edilmekte bulunmuştur. Zaten o misillû sadat-ı kiramdan olanların ellerinde şecereleri bulunmak tabiî ise, de şecereleri ziyaa uğrar veyahut şecere tutmamış bulunanlar olursa ya Dersaadet’de Nakib-ül- eşrafa veyahut Nakib-ül-eşraf vekillerine müracaatla siyadetini irae ve ispat edebilirler.”

“Nakib-ül-eşraf”ın Osmanlılar zamanındaki vazifesi hulefa ahdindekilerin aşağı yukarı ayniydi.

Vak’a nüvis Lûtfi Efendi (Lûtfi tarihi, cilt 3, sayfa 147) Nakib-ül-eşraflık için “Nakabeti eşraf hizmet-i şerifesinin vazifesi ensap marifetiyle seyyid ve müteseyyidi fark ve temyiz ve hariçten nesep ilhak olunmasını men’ ve tahzirdir” diyor.

Osmanlılar zamanında Nakib-ül-eşrafa pek ziyade hürmet olunurdu. Merasim esnasında devlet ricaline takaddüm ederdi. Nakib-ül. Eşraflardan padişahlara kılıç kuşatanlar olduğu gibi müstecab-

Ekim 1901'de görev süresi tekrar uzatılmış ve 27 Mart 1909 tarihine kadar bu görevi sürdürmüştür.

Hâdim-ul Fukara Seyyid Abdullah Hâşimî el Mekki kuddise sırruhu'l-azîze icazet veren silsile şudur. (Bu silsile çok yerde nesebi saadetleri ile birleşir)

SİLSİLESİ

Salim el-Heyâzî el-Medenî el-Harbî
Kazım b. Amr
İbrahim b. Feyyâz
İzzeddin b. Şa'ban
Mehdî b. Ali
Ali b. Muhammed
Muhammed b. Hızır
Hızır b. Şa'ban
Şa'ban b. Muhammed
Muhammed b. Salih
Salih b. Abdurrahman

üd-da've (duası makbul) sayıldıkları için duaların çoğunu Nakib-ül-eşraflar yaparlardı.

İkinci Abdülhamit zamanında Nakib-ül-eşrafların oturmalarına mahsus Yıldız civarında bir konak tahsis olunmuştu. Nakib-ül-eşrafın 1908 Temmuz İnkılâbı'na kadar maaşı 1000 kuruşu geçmezken ondan sonra aylığı 5000 kuruşa çıkarılmıştır. Eskiden kalabalık bir kalem heyeti varken en sonra 1000 kuruş aylıklı bir kâtibi vardı. Osmanlı saltanatıyla beraber nakib-ül-eşraflık da tarihe karışmıştır.(Pakalın, Mehmed Zeki, Tarih Deyimleri Ve Terimleri Sözlüğü, İstanbul,1972)

Abdurrahman b. Hasan
Hasan b. Hüseyin
Hüseyin b. Yusuf
Yusuf b. Receb
Receb b. Şa‘ban
Şa‘ban b. Muhammed el-Ervaş
Muhammed el-Ervaş b. Şemseddin
Şemseddin b. Muhammed
Muhammed b. tâcü’l-evliya Ahmed er-Rifâî
Aliyyü’l-Kârî el-Vâsitî el-Kureşî
Ebü’l-Fazl b. Kâmh
Gulam b. Terkân
Ebu Ali er-Ruzbâdî
Ali el-Acemî
Ebu Bekir eş-Şiblî
Ebü’l-Kasım Cüneyd el-Bağdâdî
Serîrü’s-Sakatî
Ebu Membuz el-Kerhî
Davud et-Tâî
Habi’l-Acemî
Hasan-ı Basrî
Hz. Ali
Hz Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem

Aynı belgede on iki imamı da içeren bir diğer silsilesi daha vardır. Bu da Ahmed er-Rifâî’den itibaren şöyledir.

Ahmed er-Rifâî
Ebu Mansur er-Reyyânî
Mansur et-Tayyib
Ebu Said Yahya en-Neccârî el-Vasıtî el-Ensarî

Ebü'l-Karmizî
Ebu'l-Kasım es-Sendusî
Ebu Muhammed Reyem el-Bağdadî
Cüneyd-i Bağdadî
Seriyyü's-Sakatî
Maruf el-Kerhî
Ali b. Musa Rıza
Musa Kazım
Cafer-i Sadık
Muhammed Bakır
Zeynel Abidin
Hz. Hüseyin
Hz. Ali
Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem

Mühür de bulunan bu icazetnamenin sonunda "Ey Oğlum, tasavvuf sekiz haslet üzerine kurulmuştur. Seha, Rıza, Sabır, İşare, Kurbet, Yün Giyme, Seyahat ve fakr'dır. Seha: Hz. İbrahim, Rıza: Hz. İshak, Sabır: Hz. Eyyub, İşare: Hz. Zekeriyya ve Hz. Yusuf, Kurbet: Hz. Yahya, Seyahat: Hz. İsa ve fakr: Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemi temsil eder." demektedir.

Bu belgenin sonunda, sonradan eklendiği anlaşılan ve 1338 (1922) tarihini taşıyan bozuk bir el yazısıyla Tokad Rifaî Şeyhi'nin Mehmed Rağıb Efendi'nin ehil ve muktedir olduğunu tasdik ettiğini bildiren bir ifade yer almaktadır.

HALİFELERİ

Bilgisine ulaşabildiğimiz halifelerinden birkaç kişi şunlardır.

Kendisi henüz hayattayken büyük oğlu Mehmed Ragıp Efendi'yi halife tayin ederek, icazetname vermiş ve hırka giydirmiştir. Vermiş olduğu bu icazetname 12 Rebiü'l-Evvel 1327 (3 Nisan 1909) tarihinde Mekke'de bulunan reisu'l-meşayih Ahmed Akîl kaddese'llâhü sırrahu'l azîz tarafından da tasdik edilmiştir.

Bağdat'da Hazreti Pîr Seyyid Abdülkâdir Geylânî kaddese'llâhü sırrahu'l azîz dergâhında postnişîn olan es-Seyyid eş-Şerîf eş-Şeyh Şerâfeddin el-Ensârî el-Kâdirî hazretlerinin hicrî 1277 milâdî 1860 senesinde **Seyyid Muhammed el-Ensâri** adında bir oğlu olmuştur.

Hazreti Şeyh Seyyid Muhammed el-Ensârî'nin babası Hz. Şerâfeddîn'e intisab etmiş, seyr-i sülûk görmüş ve Kâdirî hilâfeti almışlardır.

Hasanî ve Hüseynî neseb ile Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin torunlarından olan bu zât-ı alâ emr-i manevî ile Bağdat'dan kalkıp Erzincan'a gelmişler ve yine emr-i manevî ile Sivas'a gelerek Arap Şeyh'e intisab etmişlerdir. Arap Şeyh, Muhammed el-Ensârî Efendiye Rıfâî-Sayyâdî hilâfeti vermişler ve kendilerini irşad hizmetlerini yürütmek üzere İstanbul'a göndermişlerdir.

Muhammed el-Ensârî Hazretleri Erzincan'da iken Vesile Hanımefendi ile evlenmişler ve bu evlilikden Seyyid Aziz el-Ensârî ve Seyyid Muhyiddîn el-Ensâri doğmuşlardır. 19. yy. son-

larında İstanbul'u teşrif eden Ensârî ailesi Kasımpaşa semtinde o zamanlar metruk bir halde bulunan Ayn-i Ali Baba Kâdirî dergâhını tekrardan inşa etmişler ve buraya Rıfâî-Kâdirî meşîhatı koymuşlardır. Arap Şeyh, Hakk'a yürüyene kadar İstanbul'u zaman zaman teşrif etmişler ve halîfeleri Seyyid Muhammed el-Ensârî dergâhında unutulmaz hatıralar bırakmışlardır. Muhammed el-Ensârî kaddese'llâhü sırrahu'l azîz de İstanbul'da Arap Şeyh namıyla tanınmıştır. 14 Kasım 1939 senesinde Hakk'a göçmüşler, Kulaksız Kabristan'ında İdris-i Muhtefî Hazretlerinin başucu hizasına sırlanmışlardır.

Üsküdar Rıfâî Âsitânesi'nin postuna Ahmed Ziyaeddin efendi'nin intikâlinden sonra Meclis-i Meşâyih kararı ile Âsitâne postuna tayin edilen zât, Seyyid Abdullah el-Hâşimî el Mekkî er-Rıfâî es- Sayyâdî kaddese'llâhü sırrahu'l azîzin halîfelerinden Zileli Hacı Bekir Baba Hazretleridir.

VAKFİYESİ

Arap Şeyh Hazretlerine Sivas-Yıldızeli civarındaki Mumcu Köyü'nün bir kısmı ve İsmail Bey Çiftliği dergâhının ve kendi ihtiyaçlarını karşılaması için mülk olarak verilmiştir.

Kurduğu Rifâi tekkesi için Paşabey mahallesinde bir konak satın alarak gerekli tadilat ve semahaneyi yaptırdıktan sonra burayı dergâh haline getirerek h.27 Zilhicce 1331 (m. 27 Ka-

sım 1913) de vakıf haline getirmiştir.[20] İki katlı büyükçe olan konağın üst katında semahane, misafirhane, mutfak, meydan odası, alt katında ise, odunluk, sofa, ahır ve diğer müştemilat bulunmaktadır.

Bir vakıf senedine göre Paşabey mahallesinde kurmuş olduğu tekkesinde inşa ettiği mescitte hatiplik yapacak zatlara verilmek üzere 1311 (1893) yılında beş yüz kuruşluk bir vakıf tesis etmiştir.

26 Muharrem 1332 (24 Aralık 1913) tarihini taşıyan vakıf senedine göre, vakfın idaresi ile dergâhın şeyhliğini büyük oğlu Seyyid Mehmed Ragıb'a, bunun vefatından sonra da küçük oğlu Seyyid Ahmed Siraceddin'e bırakmıştır.

---

[20]— Demirel, Ömer, Osmanlı Dönemi Sivas Şehri, Sivas 2006, s.55

MENÂKIBI

Halk arasındaki itibarını teyit etmek için yanan fırın içine girmesi gibi, burhan törenleri yapılması tarafından istenmiştir. Seyyid Abdullah Hâşimî el Mekki (Arap Şeyh) Hazretlerinin burhan törenlerinde müridlerine bıçak ve şiş vurma ateş ile iştigal etme vb. birçok burhandan izinli olması O'nun kıymetinin artmasına da sebep olmuştur.

1- Arap Şeyh Hazretleri Hakk'a yürümeden kırk gün önce memleketlerine dönen gaziler, onunla savaşta beraber çarpıştıklarını halka ayan edince, **"Artık gitme vaktimiz geldi"** buyurmuşlar ve kırk gün sonra bu dünyayı terk etmişlerdir.

2- Arap Şeyh, cenazesini yıkamayı vasiyet ettiği Ahmet Hoca ile çok yakın ve iyi dosttular. Arap Şeyh, Hakk'a yürüdüğünde, Ahmet Hoca, cenazeyi yıkamaya başlar. İçinden,

"Ermiş diyorlardı..." Sözünü geçirince serçe parmağını Arap Şeyh tutar ve bırakmaz. Uğraşmasına rağmen parmağını cenazenin elinden kurtaramayan hocanın telaşı üzerine, orada bulunanların okumaları sayesine parmağını kurtarır.[21]

3- Arap Şeyh Hazretlerine Hanımı Halime Hanım sordu ki;

—Efendim, Mustafa Kemal isimli kişi yurdu

[21]— YASAK, a.g.e. s. 76–77

kurtarmak için faaliyetlerde bulunuyor, başarabilecek mi?

—Evet, fakat kadın ve kızlarımızın başlarını da açacaktır.

—Yardım etmeyelim mi?

—Hayır, ona yardım edin. Çünkü bu millet devletsiz kalmasın.

4-İstanbul'a geldiğinde velayetine delil olarak bir keramet göstermesi talep edilince bir çocukla bir fırına girmiş ve bir müddet sonra çocukla beraber çıkmıştır. Çocuğa sorulduğunda,

—Dede içeride namaz kıldı bende çiçekli bahçede oynadım, demiştir.

Daha sonra o fırını bir daha yakamamışlardır.

DESTUR

Yine feth oldu ol babı Rifâî dergeh-i zîbâ
Muvaffak bîl-kudûm etsin bu dergâhı Ganî Mevlâ
Kedine Mekke hem beyti mükerrem handanından
0 seyyid ismi Abdullâh-ı Hâşim eyledi inşâ
Keramet evliya hakdır husûsan kutb-ı Rabbânî
Vü gavsu l-vâsılîn hem arifin dünyâ vü mâ-fihâ
Hatab yerine ol pâyin sokup nâra o matbahda
Pişirdi mâ-hazar taam misafirler için mahzâ
İkinci zahiri bâtın semâvât-ı zemininde
Musahhar oldu vahşî cümle hayvan eyledi îmâ
Anıncün merkadi beyti ziyâretde o şirinler
Muhafızdır mühîni genc-rûylar giremez asla
Velî pak seyyidî Ahmed Rifâî hazret-i pirim
Naam yâ kaddesellahul-azîz ismiyle saddeknâ
Tarîkat şahların şahı emîr'l-müminîn Sıddîk
Aliyyul-Mürtezâ Haydar ulûm-i cennetul-mevâ
Cemilinde buyurdu evliya hakkında lâ-havfün
Aleyhim âyeti tebşir verildi müjde-i rânâ
Şefaatler umarız cümlesinden yâ Rasûlallâh
Şefiim yâ Muhammed Mustafâ Mahmûd-ı zul-atâ
Demâdem zikr-i yâd olsun bu dergâhı halîfetde
Ola sâye-i pîrânda nice himmetleri efzâ
Mücevherle gözetdim **Hüsniyâ** rûmiyle târihi
Dedim ol şeyh-i mürşidim iğin bir mâ hüve'l-âlâ

(sene 1300/ 1884)

Târih-i musanna' ez-hurûf-i cevher-i Rûmî[22]

[22]— YILDIZ, Âlim, "Arap Şeyh'in Bir Mektubu Makalesi" Hayat Ağacı Dergisi, 2006, s. 47. Bu tekkeyle ilgili olarak Muzaffer Sarısözen'in babası müderris Hüseyin Hüsnü (1843–1917) tarafından yazılan bu şiire göre tekke Rumî 1300 (M. 1884) tarihinde yapılmıştır.

Vezni: Mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün

KENDİSİNE VERİLEN İCAZET[23]

Bismillahirrahmânirrahîm

Allah Teâlâ'ya Hamd olsun, bu icazetnameyi beşeriyeti terbiye için bu aciz Âdem almıştır.

Hidayet seccadesine oturmuştur. Beşerin ulaşması gerekli olan hedefe varmak için kurtuluş yoluna intisap edip ve cennete kavuşmak dünya ve dini fark edip ayırmak zikrin aslına ulaşmak nübüvvet şartlarına uymak için kabul etmiştir.

Birliği Yüce olan Mevla' yı tesbih ederim ki;

Allah Teâlâ O'nu (icazet sahibini) başkalarının nefislerinin bilmediğine ulaştırmış, O'nu gururdan ve nefsanî duygulardan temizlemiş, maneviyat elbisesini giydirmiş, kendi nuruyla nurlandırmış, O'na Kutsi elbiseler giydirmiş ve nimetlerini vermiş, ulvi himmetlerini yüksek tutmuş ve O'nu afv ederek bu icazetname sahibini dostları derecesine çıkarmıştır.

Hamd ederim ki, Hamd etmek, Hakk tarafından istenen şeylerdendir. O'nun verdiği nimetlere şükür ederiz.

O'ndan başka ilah, birliğine ortak yoktur.

Gözlerin dışarı fırlayacağı günde, hata ehlinin, cahillerin, aşırı gidenlerin ve sınırı aşanlar O'nu bulacaklardır.

Kim ki; cahil birini yol gösterici kabul ederse bilsin ki, o ilimsiz kişinin davetine icabet

---

[23] —Silsilesi yazıldıktan sonra devam eden Arapça metinden tercüme edilmiştir.

Cahiliye Davetine icabet etmek gibidir

Ben Şehadet ederim ki, Seyyidimiz, Efendimiz, Sahibimiz Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellem Allah Teâlâ'nın kulu, elçisi, risaletle gelen, Hanif dini üzere olan ve ümmetine Hakk'a yürüyene kadar nasihat edene, âline ashabına salât ve selam ederim. Bize Rabbanî bilgileri öğretti. Kurtuluş ve dinin yollarını açıkladı. Bize icazet verenler Sünnet-i Muhammediye'ye yapışmışlar ve bu yola bağlı yaşamışlardır. Muhammedî Terbiye yoluna girenlere salât ve selam olsun.

Ey benim Gardaşlarım! Allah Teâlâ'nın razı olduğu sıfat onlardadır. Daima onlar hüzünlü. Şehvanî duygulara düşmekten korkarak, yüzlerini O'na çevirip dua ederek, kalblerinde Allah Teâlâ sevgisi ile zikrin tilaveti ile meşguldürler. Kalplerinde O'nun nuru, nefesleri misk kokusu, meleklerin zevklerine muttali olmuş sanki sarhoşlar ve sorulduklarında mecnun gibi, derler. Onlara bakar şaşar kalırsın. Onlara dağların, yerlerin ve göklerin anahtarları teslim edilmiş. Onlar şeytanın azdırmasından korunmuş ve meleklerin, ruhanilerin dost edindiği kişilerdir.

Vesselâmü ala men it-tebe'âl-Hüdâ

RİFÂİ TARİKATİNDE USÛL

İNTİSÂB MERASİMİ

Rifâiyye'de dervişin tarikata kabul şekli şöyledir: Şeyh Efendi, müride Cenâb-ı Hakka tevbe, günahları terk ve Allah Teâlâ'ya yöneliş niyetiyle bir abdest alıp, iki rekât namaz kılmasını söyler.

Bundan sonra Şeyh kıbleye yönelerek iki dizi üstüne oturur.

Mürid de şeyhinin karşısına geçerek dizdize gelecek şekilde oturur.

Şeyh üç Fâtiha-i Şerife okur ve müridin elinden tutarak Kur'ân-ı Kerim'deki bey'âtla ilgili **"Şüphesiz, Sana (Hudeybiye'de) biat edenler, Allah'a biat etmiş olurlar. Allah'ın eli (kudret ve yardımı), onların elinin üstündedir. Onun için her kim cayarsa sırf kendi aleyhine cayar. Her kim de Allah'a verdiği sözü yerine getirirse, Allah'da ona yarın büyük bir mükâfat verecektir."** [24]okur.

Ardından Ubâde b. Sâmit'ten rivayet edilen bey'âtle ilgili hadis-i şerifi hatırlatır:

"Allah Teâlâ'ya asla şirk koşmamak, hırsızlık ve zina etmemek, fakirlik korkusuyla çocukları öldürmemek, ahlâk-ı hasene ile yaşamak."

---

[24] Feth, 10

Bu hususları hatırlattıktan sonra, müride şu soruyu yöneltir:

"Siz bu şartlar çerçevesinde bana bey'ât ediyor musunuz?" Ve mürid **"evet"** deyince, ona Kur'ân-ı Kerim'deki ahdi bozmamayla ilgili âyetleri okur.

"Allah Teâlâ'ın emir ve yasaklarına, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin sünnetine uyacağıma, herkese gereği şekilde hizmet edeceğime, dünya âhirette şeyhimin Ahmed Rifâî olduğuna, Cenâb-ı Hakkı, melâike-i kirâmını, resul ve enbiyâsını, halkından hâzır olanları şahit tutarım " sözlerini şeyh müridine tevbe yaptırdıktan sonra söyletir.

Sonra şeyh gözlerini yumar, ellerini dizlerine koyar, üç defa **"Lâilâhe İlla'llah"** kavlini telkin eder ve dördüncüsünde **"Muhammedü'r-Rasûlullah"** der.

Mürid de bu şekilde tekrar eder. Elini müridin göğsüne götürerek tevfik ve ihlâsı için dua eder. Ve ikisi beraber kalkıp kıbleye yönelerek Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme selât ve selâm getirirler. Fatiha ile intisâb merasimi sona ermiş olur.

Eğer intisâb eden kadın ise, intisâb esnasında elini tutmaz. Bir tülbendin bir ucundan şeyh tutar, diğerinden müride. Erkek müride telkin ettiği şeyhleri bu kadına da söyletir. Dua eder, Fatiha ile merasim biter.

TARİKAT ZİKRİ VE BURHAN

Rifâiyye Sesli zikir yapan tarikatlardan birisidir. Zikir ve âyin usûlüne "zikr-i kıyâmî" (ayakta zikir} adı verilir. Kadiriyye, Bedevîyye ve Sa'diyye "kıyâmî" zikri benimseyen diğer tarikatlardır.

"Zikr-i kıyam" şeyh efendinin Fâtiha'sı ile başlar. Dizüstü oturulur ve hilâl şeklinde bir zikir halkası teşkil edilir, Fâtiha'dan sonra **"özel bestesi"** olan **"evrâd-ı şerif"** okurlar. Kısa bir duâ yapılır. Ardından ayağa kalkılır. Halka bozulmadan, vücûdun belden aşağısı fazla hareket ettirilmeden şeyh efendinin belirttiği esmâ **(Allah Teâlâ'nın isimlerinden biridir. Genelde kelime-i tevhidle başlanır. Sonra lafza-i celâl ve Hayy-Hakk isimleri zikredilir)** zikredilmeye başlanır. Zikir meclisini **"reis"** denilen bir kişi yürütmeye başlar. Zâkirler yâ tek başına ya da grup halinde ilâhiler, kasideler söylerler. Böylelikle dervişler iyice coşar ve zikir hızlanır. Yeseviyye tarikatında zikir esnasında görülen **"testere"** sesine benzer bir sesle zikrin ritmi değişir.

Bu coşkunluk hâlinde aktâb-ı erbaa (dört büyük kutup)'dan birisi olarak kabul edilen Ahmed er-Rifâî kaddese'llâhü sırrahu'l azîz Hazretleri'nin Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin **"elini Öpme kerameti"** esnasında meydâna gelen harikulade durumların bir tezahürü ve devamı olarak **"burhan"** âyini başlar. Burhan, şüpheye yer bırakmayacak kadar kesin ve özel delil demektir.

Kılıç, şiş, topuz, teber (bir çeşit balta) gibi âletler vücûdun yanak, karın, gırtlak, göz ve değişik yerlerine saplanır. Ayrıca **"lâl"** denilen bir demir parçası ateşe sokulur, akkor hâline gelince ağıza alınıp yalanır ve soğutulur. Bu hâdiseye **"gül yalamak"** ta denir. Bu esnada **"Hayy"** ism-i şerifi zikredilir.

Ve burhan bittikten sonra **"Hakk"** ve **"Hû"** ism-i şerifleri zikredilir. Sonra oturulur. Esmâ-i Hüsnâ'dan bazı isimler okunur. Ardından bir kişi **"âşır"** okur. Şeyh Efendi duâ eder. Fatiha ve salavâtlar çekilir. Sağa ve sola selâm verilerek zikir âyini bitmiş olur. Ateşe yakıcılık, bıçağa kesicilik özelliğini veren Allah Teâlâ'dır. İstediği zaman geri alır. Tıpkı Cenâb-ı Allah'ın Hz. İbrahim aleyhisselâmı ateşin yakıcılığından koruduğu gibi **(Biz. "Ey ateş! İbrahim için serin ve selamet ol!" dedik.**)[25]

Burhan, Rifâiyye'nin çok tanınmış ve dikkat çekmiş bir hususiyetidir. Burhan gerçekleştirilirken zikir bir yandan devam eder. Şunu da belirtelim ki burhan her zikir meclisi kurulduğu zaman icra edilmez. Şeyh efendinin uygun gördüğü bir zamada gösterilir.

[25]Enbiya, 69

BURHANDAKİ KASEM DUALARI

KILIÇ KASEMİ [26]

Bismi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm

"Ve enzelnel hadîde fîhi be'sün şedîdün."[27]
3 adet **"Ya Allah"**
3 adet **“Ya Rahman"**
3 adet **“Ya Rahim"** Sonra:
"Allahümmec'al hâzel hadide vessilâha kemâin bârid. Allahümme ve kemâ leyyente alâ İsmaîl'ez-zebha leyyin lenâ hâzessilâha bisırri seyyidî Ahmed er-Rifâiyyil kebîr."[28]
okunur.

TOPUZLU ŞİŞ KASEMİ

Bismi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm

"Aksemtü aleyke bi-ismillahil Azam. Eyyühe'd-dübüsü en tedhule biselem ve tahruce bilâ elem, bihurmeti sahibiFalem.

---

[26] Yeminli duası
[27] **“Biz demiri indirdik. Onda hem çetin bir sertlik, hem de insanlar için birçok menfaattar vardır.”** Hadid, 25
[28] **“Ya Rabbi! Seyyid Ahmed el-Kebîr er-Rifâî hürmetine bu demiri ve silâhı soğuk su gibi yap ve Hazret-i İsmâîl aleyhisselâma yumuşak yaptığın gibi yumuşak yap.”**

Bisırri seyyidî Ahmed er-Rifâî bi elfi lâ havle velâ kuvvete illâ billahil Aliyyil Azîm."[29]

(3 Defa okunur.)

ŞİŞ KASEMİ

Bismi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm

"Aksemtü aleyke bismillahil Â'zam. Eyyüheş'-şiyş, bihakkıllezî enbetel haşîş, en tedhule biselemin ve tahruce bilâ elemin. Bi hurmeti sahibi Falem Muhammedin sallallâhü aleyhi ve sellem."[30]

ATEŞ SÖNDÜRMEK İÇİN

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin ruhu için 1 adet ve 4 kutub'un ruhları için de 4 adet Fatiha okuduktan sonra şu dua okunur:

---

[29] **"Ey topuz, sahib-i âlem olan ve Seyyid Ahmed er-Rifâî'nin sırrının tecellîsi olarak Allah Teâlâ'nın ism-i Â'zam'ı hürmetine ve Allah aşkına, zarar vermeden selâmetle gir ve acı vermeden çık."**

[30] **"Ey şiş, sahib-i âlem olan Hazret-i Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemin sırrının tecellîsi olarak, yerden otları bitiren Allah'ın ism-i Â'zam'ı hürmetine, zarar vermeden selâmetle gir ve acı vermeden çık."**

Bismi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm

"Ya nâru kûnî berden ve selâmen alâ fükarâi seyyidî Ahmed er-Rifâî, berden ve selâmen liye hamsetün utfî bina nâral cahîmil hâtımete. El-Mustafâ, vel-Müctebâ, el-Murtazâ ve ebnâhümâ vel-Fâtımetü."[31]

[31] (Ey ateş! Seyyid Ahmed el-Kebîr er-Rifâînin fakirleri üzerine serin ve selâmet ol. Benim beş şeyim vardır ki onlarla cehennemin, kalplere işleyen şiddetli ateşini söndürebilirim. Onlar: el-Mustafa, el-Müctebâ, el-Murtazâ ve onların iki oğlu Hazret-i Hasan ve Hazret-i Hüseyin ve Hazret-i Fatıma.)

EVRÂD-EZKÂR

Şeyhin müride, kabiliyetine göre adedi ta'yin olunmak üzere vereceği ilk vird, Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme salât ve selâmdır.

Sonra yine isti'dâd ve adedi ta'yin olunmak şartıyla **"istiğfar"** virdi verilir. Bundan sonra aynı şekilde kabiliyet ve adedi ta'yin olunmak üzere her namazın sonunda yirmi defadan az olmamak kaydıyla **"Lâilâhe İlla'llah"** zikri verilir. Virdi çekmek İçin abdestli olmak, sakin ve münhal bir yer bulmak ve gözleri yummak, şeyhe kalbini rabtetmek, kalbten mâsivâyı çıkarmak gerekir.

Kelime-i Tevhîd zikrinde başarı elde eden müride şeyh, Lafzâ-i Celâl zikrini verir. Bu zikri de başarıyla çekerse, Allah Teâlâ'nın güzel isimlerinden sayısı belli olmak şartıyla müride çekmesini söyler. Genelde Rahman ism-i şerifi çokça çekilen bir zikirdir. **Lâilâhe İllallah, Allah, Rahman** isimlerinden sonra en çok teşbih edilen diğer isimler şunlardır;

Rahim, Vahhâb, Kuddüs, Hak, Halım, Hannân, Hayy, Hafız, Hamîd, Vedûd, Selâm, Kerim, Metin, Sabûr, Settâr, Gaffar.

Rifâiyye'de evrâd ve ezkânn ismi ve sayısı kol ve şubelere göre değişmektedir. Evrâdlar genellikle şu şekilde çekilir.

Önce abdestli olarak kıbleye karşı oturulur. Tevbe-istiğfar yapılır. Hz. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme âline, ehl-i beytine, bütün nebilere, çehâr-ı yâr-ı güzine, 12 imâm, 12 tarikat pirlerine, çevresinde bulunan velilerin ruhuna, bütün geçmişlerine üç ihlâs bir fatiha

okur. Şeyhinin verdiği evradı çeker. Bunu sabah-akşam tekrar eder.

EVRADI RİFÂİYYE

Bismillâhir-Rahmânir-Rahîm

Sâlik'e şerbet birkaç şekilde verilir. Hangisi kolay ise o uygulanır. Şöyle ki:

a-Yalnız su ile, yalnız sirke ile veya yalnız süt ile olur.

b-Zeytinyağı, hurma ve bal veya bunların üçünün karışımı ile olur.

c-Zeytinyağı ve suyun ikisi ile olur.

d-Zeytinyağı, su ve tuz, bunların üçü ile olur.

e-Limon ve şekerin karışımı ile olur.

Bunlardan herhangi birisinin üzerine;

3 Fatiha,

3 Ayete'l-Kürsi,

3 defa da

Elem yeni lillezine amenû en tahşa'a kulûbühüm li-zikrillah.[32]

okunup

"Rauf"

ismini zikrederek üfürüp **"Ehli tarîk'in ruhlarına Fatiha"** denilir.

Ve:

---

[32] **"İmân edenlere, Allah'ın zikrine ve inen Kur'an'a karşı kalplerinin saygı ile yumuşama vakti hâlâ gelmedi mi?"** (Hadîd, 16)

"Destur yâ ehlel hamra" diyerek şerbet sâlike içirilir.

Eğer orada ihvandan başka kimseler varsa, onlar da şerbete üfürürler ve hepsi beraber içerler.Sâlike şerbet içirildikten sonra, ona şu vird verilir:

Sabah namazından sonra:

10 adet istiğfar,

10 adet salâvât,

165 adet Kelime-i Tevhid, İsmine mutabık **"Esmâü'l-Hüsnâ"** Meselâ ismi Muhammed ise, 92 adet **"Ya Bâsıt, Ya Vedûd"**, 66 adet **"Ya Allah"**,

11 adet “Ya Rahim",

11 adet 'Ya Sabûr",

11 adet "Ya Gaffar",

diyecektir.

USÛLÜ SÜLÜK ESMÂLARI

Lâ ilahe illallah,
Ya Allah,
Ya Hû,
Ya Hakk,
Ya Hayy,
Ya Kayyûm,
Ya Kahhâr.

Bunların fürû (Ek) esmâları:

Ya Vehhâb,
Ya Gayyûr,

Ya Fettâh,
Ya Cebbar,
Ya Selâm.

USÛLÜ TESBÎHİ RİFÂÎ

Bismi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm

"Allâhü lâ ilahe illâ hüvel Hayyül Kayyûm. Lâ te'hu-zühû sinetün velâ nevm. Lehû mâ fis-semâvâti vemâ fuardı, men zellezî yeşfe'u indehû illâ bi-iznihî. Ya'lemü mâ beyne eydîhim vemâ halfehüm. Velâ yühîtûne bi şey'in min ilmihî illâ bimâ şâ'e, vesi'a kürsiyyühüs-semâvâti vel-arda velâ ye'ûdühû hıfzuhümâ ve hüvel Aliyyül Azîm."[33]

Sonra:

---

[33] **"O Allah'dır ki, kendinden başka hiç bir ilâh yoktur. O ezelî ve ebedî hayat ile bizatihi (kendiliğinden) diridir, (bakîdir). Zât ve kemâl sıfatlarıyla yaratıkların bütün işlerinde hâkim ve kâimdir, herşey O'nunla kaimdir. O'nu ne bir dalgınlık, ne de bir uyku tutmaz. Göklerde ve yerde ne varsa hepsi O'nundur. O'nun izni olmadıkça katında kim şefaat edebilir? O, bütün varlıkların (dünya veya ahirete aid) önlerinde ve arkalarındaki (yaptıkları ve yapacakları, gizli ve aşikar) her şeyini bilir. Onlar (varlıklar, yaratıklar) ise, Allah'ın dilediği kadarından başka, ilâhî ilminden hiç bir şey kavrayamazlar. O'nun kürsüsü (mülk ve saltanatı) gökleri ve yeri çevrelemiş, kaplamıştır. Gökleri ve yeri korumak, gözetmek, O'na zorluk ve ağırlık vermez. O, çok yüce, çok büyüktür".** (Bakara,255)

"Şehidellâhü ennehû lâ ilahe illâ hüve vel-melâiketü ve ülül-ilmi kaimen bilkıstı. Lâ ilahe illâ hüvel Aziyzül Hakîm. İnneddîne indallâhil-İslâm."[34]

"Eşhedü bimâ şehidallâhü bihî ve estevdiullâhe hâzi-hiş-şehâdete vehiye lenâ indallâhi vedîatün."[35]

Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm

"Kulillâhümme mâlikel mülki tü'til mülke men teşâü ve tenziul mülke mimmen teşâü. Ve tüizzü men teşâü vetüzillü men teşâü, biyedikel hayru inneke alâ külli şey'in kadir. Tûlicül-leyle fin-nehâri ve tûlicün-nehâra filleyli ve tuhricül hayye minel meyyiti ve tuhricül meyyite minel hayyi ve terzüku men teşâü bigayri hisâb."[36]

---

[34] **"Allah, kendinden başka ibâdete müstehak bir varlık olmadığını delillerle açıkladı. Meleklerle ilim sahipleri de adalet ve hak üzere durarak buna imân ettiler. O'ndan başka hiç bir ilâh yoktur. O, (her şeye) galiptir, hüküm ve hikmet sahibidir. Doğrusu Allah katında gerçek din İslâm'dır."** (Âi-i İmran,18-19)

[35] **"Allahü Teâlâ'nın şehâdet ettiğine ben de şehâdet ediyorum ve bu şehâdeti, Allah Teâlâ'ya emanet ediyorum. O, Allah Teâlâ katında bizim için bir emân ve emânettir."**

[36] **"Şöyle de: Ey mülkün sahibi Allah'ım! Sen dilediğine mülkü verirsin, dilediğinden de mülkü çeker alırsın. Dilediğini azız edersin, dilediğini de zelîl edersin; hayır, yalnız senin elindedir. Muhakkak ki sen her şeye kadirsin. Geceyi gündüze sokarsın (geceler kısalıp gündüzler uzar) ve gündüzü geceye**

"Allahümme salli alâ seyyidinâ Muhammedin Lâ havle velâ kuvvete illâ billahil' Aliyyil Azîm."

33 adet "Sübhânallâh"

33 adet "Elhamdülillah"

33 adet "Allâhü Ekber" Sonra:

"**Allâhü Ekberû ve Azamü kebîrâ. Lâ ilahe illallâhü vahdehû lâ şerike leh. Lehül mülkü velehül hamdü vehü-ve alâ külli şey'in kadir. "**

"Elâ inne evliyâallâhi lâ havfün aleyhim velâhüm yahzenûn."[37]

---

sokarsın (da gündüzler kısalıp geceler uzar). Ölüden diri çıkarırsın, diriden ölü çıkarırsın; dilediğine de sayısız rızık Verirsin" (Âl-i İmran, 26, 27)

[37] **"Biliniz ki, Allah'ın velileri (dostları) için hiç bir korku yoktur. Onlar mahzun da olmayacaklardır."** (Yûnus, 62)

SEYR Ü SÜLÛK

Seyr ü sülûkde ulvî ve en yüksek hedef ilm-i tevhid'dir.

İlm-i tevhid "Allah'ın tek olduğunu bilme ilmidir".

Eğer sâlik yedi nefsin yedi mertebesini geçtiği zaman tevhidi, hâl ve vicdanı ile anlaması çok güzeldir. Eğer anlamadı ise yedinci tavırda yalnız **"Kahhar"** ismini okuyan salik'e birer birer fürû esmâlarını yani:

"Yâ Vehhâb, yâ Gayyûr, yâ Fettâh, yâ Cebbar, yâ Selâm"ı dahi o-kutup zuhurat ile yanî o kişi ibâdet ile kendini meşgul görürse ibadetlerden zevk almaya başlarsa o kişiye **"Tevhîd-i Ef'âl"** öğretmeli. Yani:

"Kul küllün min indillah" [38]

Âyet-i kerîmesi mucibince, **(her işi Hak işler, her şeyi o yaratır.)** diye inanacak ve böyle göreceksin, hâl ve vicdan ile bunu düşünüp tefekkür edeceksin. Dış yönüyle bir işi falan ve filan işliyor görürsen de, gerçekte onları işleyen birdir ki o da Allah Teâlâ'dır; bunun misali; Hacivat Karagöz oynatan kişidir ki, seyirci hareketleri ve seslerin kuklalardan geldiğini zanneder, oysa hareket ettiren ve konuşan kuklaları oynatandır.

İkinci isimde yemiş ve meyvalar görmeğe başlayınca ona **"Tevhid-i Sıfat"**ı tarif etmeli. Yani **"Bu bizlerde görülen güç ve kuvvet ki, onlarla yürüyor, duyuyor, görüyor, konuşuyoruz. Ağır ve güç şeylerde irâde, güç ve kuvve-**

---

[38] **"De ki, her şey Allah'tandır."** (Nisa, 78)

timizi kullanıyoruz. Gerçekte bu kuvvet ve kudret Hakk'ındır, Hakk'tandır. Aynada görülen suret gibi bizde görünüyor." mülahazasıyla zikir etmelisin, demeli.

Üçüncüde buğday ve arpa gibi tohum olacak taneler meydana gelince ona **"Tevhîd-i Zâti"** yi tarif edip öğretmeli. Yani bizler, denizin dalgaları, kar ve buz gibi ayrı ayrı görünürsek de, hakikatta (gerçekte) fiillerimiz ve sıfatlarımız gibi zatlarımız da halik ve fânî olduğu için **"Zât-ı Hak'dan başkası yoktur."** fikir ve mülâhazasiyle zikr etmeli.

Eğer yukarda geçen bu üç zuhuratın hepsini beraber görürse bu duruma **"el-Cem"** derler ki, bu durumda **"Zât zahir, sıfatlar ve fiiller bâtın, müstetir."** olur. Eğer bu mertebeden tenezzül ederse o makama **"Hazretü'l-Cem"** denir. Bu durumda **sıfat** ve **ef'âl, zahir, zat bâtın** ve **müstetir** olur.

Eğer bazen zat zahir, bazan da sıfat ve ef'âl zahir olup nazar ve müşahedesinde (bakıp görmesinde) birbirlerine perde olmaz halde olursa bu menzile **"Cem'ül-Cem"** ve **"farkun ba'del-cem"** denir ki, bunların üçü de Tevhîd-i Zât'ın hazeratıdır.

Bir de **"Ehadiyyetü'l-Cem"** vardır ki Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve selleme ve onun halifesi olan kutublara mahsustur.

Ve dahî sâlike yedinci tavrı ve Esmâ-i Hüsnâ'nın tamamını okutturduktan sonra **"Makâmat-ı Tevhid"**i öğretmek için, zikr-i kalbî hafi ki **"Allah Allah Allah"** demektir. Bu öğretilip ve yukarıda geçtiği şekilde tevhidler öğreti-

lir. Ve zikir de, kalpden ruha, ruhdan sırra, sırdan hafâ'ya, (gizliye), hafâdan ahfâ'ya (daha gizliye), ahfa'dan nefs-i natıkaya, nefs-i natıkadan bütün bedene intikal ettirilirse daha güzel olur.

FERMAN

Bilâd-ı Hamse’den Bursa payesi tevcîh-i emr-i ‘âlîsi
El-Gâzî Sultan Abdülhamid Han

1. Satır: Aksâ kuzâtü’l-müslimîn evlâ vülâtü’l-muvahhidîn ma‘denü’l-fazl ve’l-yakîn râfi‘-i i‘lâmü’ş-şerî‘atü’l-vâhidîn vâris-i ulûmi’l-enbiyâ ve’l-mürselîn el-muhtas bi-mezîdi inâyetü’l-meliki’l-muîn mahrec pâyelerinden Sivas Nakibü’l-Eşraf Kaymakamı Mevlâna Seyyid Abdullah Efendi zîdet fezâilehû

2. Satır: Tevki‘-i refi‘-i humâyun vâsıl olacak ma‘lum ola ki sen ki Mevlânâ-yı mûmâ ileyhsin rüşd ü ru’yetle muttasıf ve ma‘ruf olarak inâyet-i mekremet-i seniyye-i şâhâneme layık ve müstehak bulunduğun cihetle 1326 senesi şehr-i Muharremü’l-Haram’ın 22. gününden itibaren

3. Satır: uhde-i ehliyetine Bilâd-ı Hamse’den Bursa payesi tevcîh ü ihsânı bi’l-fiil şeyhü’l-islam ve müftiü’l-enam olup imtiyâz-ı nişân-ı hümâyunun ve murassa‘ Osmânî ve Mecîdî nişân-ı Zîşanlarını hâiz ü hâmil olan a‘lemü’l-ulemâü’l-mütebahhirîn efdalü’l-fuzalâi’l-müteverri‘în yenbe‘u’l-fazl

4. Satır: ve’l-yakîn Halid Efendizâde Mevlânâ Mehmed Cemâleddin Efendi edâme’llâhu teâlâ fezâilenin telhîsi üzerine şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i mülûkânem

muktezâ-yı münîfinden olmağla mûcebince pâye-i mezkûre mazhariyetine mutazammın divân-ı humâyunumdan işbu fermân-ı celîlü'l-ünvân-ı bâ-hidîvânem ıstar u i'tâ olundu.

5. Satır: sâlifü'z-zikr pâyeye târih-i mezkûr-dan itibaren nâil olup îfâ-yı şükr-i mehmedetle beraber nümâ-yı eyyâm-ı umûr-ı şevket-i pâdişâhânem daavât-ı hayriyyesine müvâzin ü hüsn-i edâya hizmete sarf-ı mukarrenet eyleye-sin. Tahrîren fi'l-yevmi't-tâsi' ve'l-'işrîn min şehr-i Rebîü'l-âhir li-sene sitte ve işrîne ve selâse ve mie ve elf [1326]. [30 Mayıs 1908]

Be-makâm-ı Konstantinü'l-Mahrûse.

SİVAS VİLAYETİ

1. Satır: Nakibü'l-eşraf kaymakamlığı Gurre-i Rebiülahir 1304 [Ekim 1886] tarihinden itibaren Altıparmakzâde Hüseyin Efendi uhdesine tevcih buyurulmuştur.

2. Satır: Mûmâ ileyh Seyyid Hüseyin Efendi'nin hasbü'l-îcâb azline ve 20 seneden beri Sivas'ta ikâmet etmekte olan sâdât-ı Rifâiyyeden **Seyyid Abdullah el-Hâşimî Efendi**

3. Satır: derkâr olan liyâkatine binâen 24 Şevval 1313 [8 Nisan 1896] tarihinden itibaren îcâb-ı icrâ edilmiştir.

4. Satır: Mûmâ ileyhin zât-ı şevket-meâb hazret-i hilâfet-penâhî ve devlet-i aliyyelerine sadâkatle îfâ-yı hizmet edeceğine ve mugâyir-i adâlet ve harekâtta bulunmayacağına dair

5. Satır: olan tahlîfin icrası buraca îfâ edilmiştir.

6. Satır: Mûmâ ileyh **Abdullah el-Hâşimî Efendi** 8 Recep 1319 [21 Ekim 1901] tarihinden itibaren kemâ-kân ibkâ buyurulmuştur.

7: Satır: Mûmâ ileyh **Abdullah el-Hâşimî Efendi**'nin azliyle yerine Kemal Efendizâde es-Seyyid Hacı Hamid Efendi 5 Rebiülevvel 1327 [27 Mart 1909] tarihinde uhdesine tevcîb olunmuştur.

(**İstanbul Müftülüğü Meşîhat Arşivi'nden**)

ARAP ŞEYH'İN MEKTUPLARI

Arap Şeyh'in, 1903 yılı Nisan-Mayıs aylarında İstanbul'dan, oğlu M. Rağıp Efendi'ye yazdığı sekiz adet mektubu bulunmaktadır. Birini Hayat Ağacı dergisinde (Bahar 2005 s. 46-50) yayımladığımız bu mektupların tamamını tarih sırasına göre yayımlayacağız.

BİRİNCİ MEKTUP

Nûr-ı aynım Şeyh Seyyid Mehmed Ragıb Efendi

Mahsûsen selam duâlar edip, hatır-ı nâzikâneni sual ederim. 23 Mart 319 tarihli bir kıt'a şukkanızı ahz edip, cümle iş'ârınız malum olmuştur. Ve İsmail Efendi tarafından 2 Nisan 319 tarihli bir kıt'a tahrîrât ahz olunup 2000 kuruş ahz edip sizlerin Zara'ya azîmet eylediğiniz iş'âr ediliyor. Seni göreyim benim oğlum, yedinizde bulunan senedlerin istihkâkını ahz edip terâküm akçe bırakmayasınız. Husûsan kalan her ne vecihle olursa ahz ediniz de ve bu tarafta kesb-i istihkak eylemeyen maaşların dahi senedlerini bi'l-mütehayyir tarafınıza peyderpey irsâl edeyim. İş'âr ediniz ve dergâhımıza 6 nihayet 7 yüz kuruştan fazla mesârif etmeyip, nezdinizde akçe teraküm ediniz. İcap eyledikçe tarafıma harçlık irsâl eyle ve yedinizde akçe terâküm eyle ki ilerde inşâallah işlerimiz tesviye olundukta behemehâl sizleri bu tarafa getirip, semâhetli Şeyh Efendi ile görüştüreceğim. Şimdiki halde hâlâ daha işlerimizde bir semere zuhûr etmedi. Geldiğime pişman oldum ise de

ne çare ki takdîr-i İlâhî böyle imiş. Ortalığın işinden bir şey anlaşılmıyor. Tûl-müddet bu tarafta kalacağım bedîhidir. Ancak rûz-ı şeb ve evkât-ı hamsede ed'iye-i hayriyye ile cümle ihvanlar ile yâd ediniz ki Cenâb-ı Perverdigâr an-karîbü'z-zaman işlerimize teshîlâtlar tevfîk eyleyip, hayırlısıyla tedbîrinin çaresiyle tesviye ediniz. Kimseye muhtaç olmayasınız ve matlûb-ı ahz 15 lirayı geldiği anda bu taraftaki düyûnlarıma îfâ edip, 10 parası kendimde kalacak değil, zira bu tarafta tüccarların yanında yüzüm kalmadı. Her halde serîan akçeyi irsal edesiniz ve geriden yine akçenin irsaline çare ediniz. Zira ahvâlimi arz eyledim. *Vali Paşa* hazretlerine bi's-sürat gidip akdemce iş'âr eylemiş olduğum *Sadrazam Paşa'ya* ve *mabeyn-i hümâyun ikinci kâtibi devletli Ahmed İzzet Paşa* hazretlerine ve *maliye nazırı devletli Reşad Paşa* hazretlerine birer kıta tavsiye ahz edip irsal edesiniz. Muşârun ileyh hazretlerine dahi akdemce iş'ar eyledim idi. Yine selam-ı dâiyânemi tebliğ edip, mezkûr tavsiyelerin intizarında bulunduğumu arz ile müsta'cilen ahz edip tarafıma irsal edesiniz. *Sadrazam Paşa hazretlerine irsâl olacak tavsiyeyi ikinci nişan-ı zîşân-ı Osmânî uhde-i dâiyâneme tavsiye bulunulması hususuna dair olacaktır*.

Ol tarafta halîle-i muhteremim Halime hanıma ve gelinim Zekiye hanım'a ve kâim vâlidem hanıma ve kızım Mevlüde'ye selam duâlar edip hatırlarını sual ederim. Gözüm nurları Seyyid Ahmed ile Zehra hanımın gözlerinden bûs edip, hatır-ı nâzikânelerini sual ederim.

Ve rûz-ı şeb hayır duâ ile yâd etmekteyim.

Ol tarafta İmamzâde Hüseyin efendiye, Ahmed efendiye, Seyyid Ahmed ağaya, efendiye, Divriğli İsmail efendiye, Medineli Şeyh efendiye, Zaralı Hulusi'ye, Ömer efendiye, Nâycı Mustafa ağaya, Mülâzim Nazmi efendiye, Derviş İbrahim efendiye, hademe Ziya'ya, Karslı Edhem ağaya, Hatipzâde Mehmed efendiye ve biraderi Abdurrahman efendiye ve dergâhımızda bulunan ihvanların kâfesine ve komşulara vesâir sual eden zevâtların kâfesine ale'l-infirâd selam duâlar edip hatırlarını sual erim.

Bu tarafta Hacı Hüseyin ağa afiyette olarak cümlenize selâm-ı mahsûsa eder. Divriğli Kurukülahzâde Osman Efendi zatınıza ve cümle ihvanlara ferâd ferâd selam edip hatırlarınızı sual eder.

Medineli Şeyh efendiye söyleyiniz, el-ân cevabı masdak olamadı beynimizde muallâk duruyor. Kemâl-i âfiyette olasınız. Bilhassa Şeyh Efendi duâ etsinler. Cenâb-ı Hakk âsânlar tevfîk eyleye. Beher hafta postasıyla tarafınıza gazete irsal ediyorum. Ol tarafça sizler de postahâneden ahz edip, peyderpey tarafıma mâlûmât iş'âr edesiniz. Bâkî duâ oğlum efendi

25 Nisan 1903
12 Nisan 319.
Rifâî Şeyhi Pederiniz.

İKİNCİ MEKTUP

Nûr-ı dîdem ciğer köşem Şeyh Seyyid Mehmed Ragıb Efendi

Bilhassa selam duâlar edip, hatırını sual ederim. Tarafımdan sual olunur ise lehü'l-hamd afiyet üzereyim. Tarafınızdan 5 Nisan 1319 tarihli şukkanızı ahz eyledim ve posta vasıtasıyla göndermiş olduğun 7 lirayı ahzeyledim. İş'ar ediyorsunuz ki havale olunan 2000 kuruşun 1000 kuruşunu ahz edip 7 lirasını taraf-ı pederânelerine irsal eyledim diyorsunuz. Mezkûr meblağ araba akçesi mi veyahud maaş mı? Mahsub hangi maaştır ve mütebakisini niçin ahz edemediniz. Bendelerine serîan 15 lira irsal eyle diye iş'ar ediyorum. Göndermiş olduğun meblağın vüsûlünde 6 lirasını düyûna îfâ eyledim, 1 lirasını yedimde harçlık koydum. 15 liraya bâliğ etmeye sa'y edesiniz. Zira 15 lirayı tamamen borca îfâ edeceğim. 15 liradan fazla her ne miktar akçe irsal eder iseniz, işte ol akçe yedimde harçlık kalacak. Mezkûr 15 liranın 10 parası yedimde kalacak değil. Sâlifü'z-zikr cümlesi borca gidecektir. Her halde vüsûl-i şukkada mezkûr meblağı 15 liraya iblağ edip ve bir miktar da harçlık irsal edesiniz. **Benim oğlum, ne yapayım geldiğime nâdim oldum ise de ne çare ki bir defa dost-düşman içerisinde geldim. Geriye avdet etsem o da olmuyor. Böyle olacağını bilseydim kapıdan taşra çıkmazdım. Ne çare takdîr-i İlahî böyle imiş. Hâlâ işten bir semere zuhûr etmiyor.** Bakalım Cenab-ı Hakk encâmını hayra tebdîl eyleye. Cümle ihvanlar ile dua ediniz. Cenab-ı Hakk işlerimize

teshîlâtlar tevfîk eyleye. Dost-düşman içerisinde hacîl etmeye. Yoksa şimdiye bırakmayıp bendeleri sizleri bu tarafa celb edecek idim. Ne çare işten bir netice hâsıl olmadı ki getireyim. İnşallah işler netice buldukta ben sizleri bu tarafa iş'ar edeceğim. Gelecekseniz akçe teraküm edesiniz. Maaşları ya ahz veyahut ne yapalım olmaz ise füruht eyle. Akdemce de iş'ar eyledim akçeyi nezdinde teraküm eyle. Lüzumunda tarafıma irsal edesiniz ve iş'ar ediniz Nisan maaşının senedini tahrîr ve temhîr edip irsal edeyim. Elhasıl, maaşları terakümde bırakma, ya ahz veyahut tenziliyle füruht eyle. Ve ol tarafça her ne havâdis var ise tafsîlen beyan eyle ve dergâha mâhiye 6-7 yüz kuruştan fazla mesarif etmeyesiniz. Her halde bir miktar akçe teraküm eyle. Daima iş'ar ediyorum, tûl müddet bu tarafta kalacağım. Bizlere her vesile akçe lüzum ede. Sizlerin gayretiyle olacaktır. Aklını başına alıp işlerine devam eyle. Cenab-ı Hakk da muîniniz olsun. Cümle ehl-i İslam ile bizlerin de işlerini teshîl eylesin. Evkât-ı hamsenize ve dergâhta zikrullaha devam ediniz. Kimseye muhtaç olmayıp, seni göreyim oğlum dosta düşmana meydan aldırmayasınız. Bendelerini de her hafta postasıyla ahbârât-ı hayriyyenizle memnun edesiniz. Bendeleri işte burada kaldım. Sizlerin daima yolun gözetmekteyim. Bu defa yapmış olduğunuz gayrete derece-i nihâyede memnun oldum. Seni göreyim, işine-gücüne dikkat edip bendelerini dahi bu tarafta rahat edesiniz. Zira işler görülmüyor. Ruhum sıkılıp rûz-ı şeb rahatım yoktur. Harçlıksız ol-

dukça büsbütün dünya başıma zindan oluyor.

Ol tarafta halîle-i muhteremim Halime hanıma ve gelinim Zekiye hanım’a ve kâim vâlidem hanıma, Fadime ve Mevlüde’ye cümlesine selam duâlar edip hatırlarını sual ederim. Gözüm nurları Seyyid Ahmed ile Zehra hanımın gözlerinden öpüp, hatır-ı nâzikânelerini sual ederim. Çoluğa çocuğa sefalet çektirmeyesiniz.

İmamzâde Hüseyin efendiye, Ahmed efendiye, Seyyid Ahmed ağaya, Seyyid efendiye, Mülazim Nazmi efendiye, Hatipzâde Abdurrahman efendiye ve biraderi Mehmed efendiye, Derviş İbrahim efendiye, Divriğli İsmail efendiye, Medineli Şeyh efendiye, Zaralı Hocazâde Ömer efendiye, dergâhta bulunan ihvanların kâffesine ve ekmekçi Hacı Mehmed ağaya ale’l-infirâd cümlesine ayrı ayrı ve ferâd ferâd selam duâlar edip cümlesinin hatırlarını sual ederim.

Hasan memlekete gitti mi, gitmedi mi, dergâha geliyor mu, tezkire-i Osmâniyyesini posta ile irsal eyledim idi. Vüsûlune dair izahınıza muaffak olamadım. Ahvâlini tafsîlen beyan edesiniz. Vesâir her ne havâdis var ise ve ahvalinizi ber-tafsîl tarafıma iş‘âr edesiniz. Kemâl-i afiyette dâim olup peyderpey ahbârât-ı hayriyyenizle tarafımı memnun edesiniz. Şukka-ı mahsûsa tahrîr kılınız oğlum efendi bâkî duâ.

Bu tarafta Hacı Hüseyin ve Divriğli Osman Efendi afiyette olup cümlenize ayrı ayrı selâm ederler. Fakat her mektupta bu kimselerin selamları tahrir olunur, sizlerin bir selamına muvaffak olamadıklarına me’yûs oluyorlar ki bir

selamlarına değmiyoruz diyorlar. Malum oldukta bendeleri mesellü sizler de cümlesine güzel güzel selam tahrir edesiniz.

Her hafta postasıyla gazeteni ve mektubunu irsal ediyorum. Vüsûl cevabını iş'âr etmiyorsunuz. Niçin şukkayı muhtasar yazıyorsunuz. Tafsîlen cümle ahvâlleri beyan eyle. İşbu mektupla gazete irsal etmiyorum. Hafta başında irsal olunacaktır.

Fatıma hanım ile Bahri Bey tarafından işlerinin takibine dair 5 Nisan 319 tarihli bir kıta şukkalarını ahz eyledim. **Oğlum, malum benim bu tarafta harçlığım yoktur. Bir defa gidip gelmeye araba parası 2 mecidiye gidiyor. Buralarını güzelce anlatırsınız. Yoksa onların işlerine elimden geleni dirîğ etmeyeceğimi kendiler de bilirler. Ne çâre ki harçlık canım malum. Burası da İstanbul. Selam para, kelam para. Başka bir şey yoktur. Her ne para sarf et, işin görülmüş, görülmemiş orasını kimse anlamıyor.** Bu kadarca iş'âr iktifâ eder.

(30 Nisan 1903)
17 Nisan 1319
Rifâî Şeyhi Pederiniz

ÜÇÜNCÜ MEKTUP

Nûr-ı dîdem ciğer köşem Şeyh Seyyid Mehmed Ragıb Efendi

Mahsûsen selam duâlar edip, hatır-ı nazikaneni sual ederim. Tarafımdan sual olunur ise lehü'l-hamd afiyet üzereyim. Cenab-ı Hakk hayırlı işlerimize teshîlâtlar tevfîk edip, murâdât-ı maksûdelerimize nail edip an-karîb mulâkâtlarımızı tevfîk ede âmin. Benim oğlum işimizden sual olunur ise henüz bir semeresi yoktur. Ancak Hayyü lâ-yezâl hakkımızda hayırlar tevfîk eyleye. Bu defa gelmek yok imiş, ne ise mukadderât-ı ileyh böyle imiş. Bilmiş olsa idim asla bu tarafa gelmek arzusunda bulunmaz idim. Bir kere yâr ü ağyâra karşı ne yapacağımı bilemiyorum. Bir garip, gelsem olmuyor, gelmemiş olsam iş görülmüyor. Şeyhten filandan ümit yoktur. Ancak Cenab-ı Hakk'a güveniyorum. Böyle oldukça tûl müddet burada kalacağım. Akdemce iş'ar eylemiş idim, dünyanın işi ancak akçe ile itmam oluyor. Bu kadarca cevab-ı rumuzdan anlayıp akçenin tedariğinde bulunmaya sa'y ediniz. İki haftadır şukkanızı ahz edemiyorum. Endişe üzereyim. Bir tarafa mı gittiniz, niçin şukkanızı dirîğ ediyorsunuz. Her hafta irsal etmiyorsunuz. **5 lira borcuma mukabil hâlâ akçe irsal eylemediniz. Harçlığım yoktur. Bu tarafın ahvâlini sizlere daima yazıyorum. Selam para, kelam para. Haneden çıkıp avdet edip yine haneye gelinceye değin 20-30 kuruş mesarif gidiyor. Nasıl anlatayım, mülahaza ediniz. Bendeleri böyle bu tarafta daralmış gayret edip akçe tedarik ile tarafıma**

harçlık irsal eyle. Mart maaşını ahz ettiniz mi. Akdemki işârâtlarda çend defalar iş‘ar ettim idi, iş‘ar ediyorum Vali Paşa hazretlerinden tavsiyeleri niçin ahz edip irsal etmiyorsunuz. Ne tavsiyeye ne de cevabınıza muvaffak oldum. Oğlum, ancak sizlerin gayretine, dualarınıza muhtacım. Hemen rûz-ı şeb zikrinize ve evkât-ı hamsenize devam edip cümle ihvanlar ile dua ediniz ki me’yûsen avdet ettirmeye de mesrûren avdet ettire. Zira rûz-ı şeb istirahatım selb olmuştur. Sâlifü’z-zikr ne yapacağımı bilemiyorum. Hemen duanıza muhtacım. Dua ediniz inşallah da Cenab-ı Hakk işlerimize teshîlâtlar tevfîk edip hayırlısıyla mesrûren mülâkâtlarınızı ihsan eyleye.

Ol tarafta halîle-i muhteremim Halime hanıma ve gelinim Zekiye hanıma ve kâim vâlidem hanıma selam duâlar edip hatırlarını sual ederim. Gözüm nurları Seyyid Ahmed efendinin, Zehra hanımın dü-çeşm-i Enverlerinden bûs edip hatır-ı nazikanelerini istifar ederim ve rûz-ı şeb ed‘iye-i hayriyye ile yad etmekteyim. Fadime ve Mevlüde hanımlara selam-ı mahsus ederim. Aman oğlum, yemiş zamanıdır, meyve filan cihetince çoluğa çocuğa sıkıntı ve sefalet çektirmeyesiniz. Hüsn-i idarede güzelce bakasınız.

İmamzâde Hüseyin efendiye, Ahmed efendiye, Seyyid Ahmed ağaya, Seyyid efendiye, Divriğli İsmail efendiye, Derviş İbrahim efendiye, Karslı Edhem ağaya, Mülazim Nazmi efendiye, Hatipzâde Mehmed ve Abdurrahman efendilere, Topal Halil ağaya, Medineli Şeyh efendiye, Nâycı Mustafa ağaya ve dergâhta bulunan

dervişlere ve ihvanlara ve sair sual eden ehibbâların kâfesine ale'l-infirâd selamımızı tebliğ edesiniz.

Oğlum, dergâhta mahrem olaraktan beş-altı ihvan ile beraber Salavât-ı Münciye'yi bin kere beher gece yatsı namazından sonra ve Kelime-i Tevhid'i bin kere, Lafza-ı Celâl'i bin kere tilavet edip devam edesiniz. İşbu niyetle Cenab-ı Hakk İstanbul'daki işlerimizi hayırlısıyla muvaffak eyleye. Niyet-i halis ile niyet edip eda ve tilavet edesiniz. İşbu esrârı ifşa etmeyip dergâhtan mahrem dönesiniz. İhvanlara da böylece tenbih eyleyesiniz.

Kemâl-i afiyette olup, beher posta ile şukkanızı dirîğ etmeyip, tarafımı memnun edesiniz. Zira oğlum, malum bu tarafta kendim ıstırap üzereyim. Şukkanız da gelmediği hafta büsbütün elemim teşdîd ediyor. Ve bu hafta postasıyla gazetenizi de irsal eyledim, ahz edesiniz. Baki dua oğlum efendi.

Rifâî Şeyhi Pederiniz

DÖRDÜNCÜ MEKTUP

Nûr-ı dîdem Şeyh Seyyid Mehmed Ragıb Efendi

Mahsûsen selam duâlar edip, hatırını sual ederim. Tarafımdan sual olunur ise lehü'l-hamd afiyet üzereyim. Tarafınızdan 13 Nisan 319 tarihli mektubunuzu ahz edip, cümle iş'ârınız malum olundu ve posta vasıtasıyla irsal ettiğiniz 3 lirayı dahi ahz eyledim. Cem'an irsal eylediğin 10 lira oldu. 2 lirasını kendime harçlık bıraktım, mütebâkî 8 lirayı borca îfâ eyledim. Daha 7 lira borcum vardır. Akdemki şukkalarımda iş'ar eylediğim mesellü 15 liradan fazla akçe irsal edersiniz bendelerine harçlık olur. Yoksa Sivas'tan çıkalı üç buçuk mâh oldu, yedimde akçe olup olmadığını anlayabilirsiniz. Şimdiye değin borç ile sarf ediyorum. Mektubunuzda hanenin çocuklarının birisinden hâsetsen selam etmiyorsunuz. Dergâhın ahvâlinden bir şey iş'ar etmiyorsunuz. Ve her hafta gazetenizi irsal ediyorum vüsûlüne dair hiçbir iş'arınız yoktur. Mufassal olarak iş'ar etmeyip muhtasar şukka irsal ediyorsunuz. Ol tarafın ahvali malum olmuyor. Rahatım selb ediliyor. Her halde mektubunuzu ber-tafsîlî işârâtlar ile yekân yekân cevabını iş'ar edesiniz. Başmüdür efendi tarafından ahz ettiğim işârâta nazaran Mart maaşını bu günden îfâ edecekler imiş. Maaş için matbû senet bizler için değildir, memur olanlara hastır. Ara sıra müdür beyin nezdine müracaat eyle. Deli-doludur fakat yine işe yarar oldukça sâlifü'z-zikr Mart maaşının senedini müdür beye götür. Şayet mutlaka matbu olacak

derler ise şimdilik Mart maaşını ol senetler ile ahz ediniz de senet kangı mahalden ahz olunuyor ise telgrafla bildiriniz, ahz edip serîan irsal edeyim. Aman oğlum! Maaş senedi için endişe etmeyiniz. İş‘ar ediniz, peyderpey irsal edeyim. Akdemki iş‘arım mesellü çoluğa çocuğa sefalet çektirmeyin. 6-7 yüzden fazla dergâha mesarif etme. Akçe tedarik edip nezdinizde hıfz ediniz. İş‘ar eyledikçe irsal edesiniz ve arabanın akçesini ahz ettiniz ise aman oğlum, ol akçeyi Sağır Osman'ın borcuna îfâ edesiniz. İşbu gayretlerine derece-i nihâyede memnun oldum. Cenâb-ı Hakk da sizlerden razı olsun. Az-buçuk çarşıya çıkmaya başladım. Serîan mezkûr 5 lirayı da irsal edesiniz ki bir miktar rahat ve serbest gezeyim. Ne yapayım oğlum, bendelerinin dâr-ı dünyâda senden başka daha bir güveneceğim evladım yok ki ona yazayım, onu sakındırayım. Ancak varım evladım sensin. Cenab-ı Hakk tûl ömürle muammer eyleye. Dosta, düşmana meydan aldırmayasınız. Bendeleri her vech ile senden razıyım. Cenab-ı Hakk da razı ve hoşnut olsun. Bu defa oğlum, şeyhin ahvâlinden bir şey anlaşılmıyor. Geldiğime nâdim oldum ise de ne çare ki bir defa dost-düşman içerisinde geldim. Dua ediniz ki me'yûsen avdet ettirmeye de hayırlısıyla mesrûren azîmet edeyim. Artık ne çare ortalığın ahvâline mebnî bir parça fazla beklemekliğimiz görünüyor. Ne yapalım takdir-i Hudâ'ya razı olalım da Cenab-ı Hâlık encâmını hayra tebdîl eyleye âmin. Oğlum zikrinizde, evkât-ı hamsenizde devam ediniz. Cümle ihvanlar ile dua ediniz ki Cenab-ı Hakk da bizlerin

işlerine teshîlâtlar tevfîk eyleye âmin. Ve bir de niyetim bir ayrı hane istîcâr etmek arzusundayım. Şayet dönecek olur isem yine tarafınıza işârâtla bildiririm.

Ol tarafta halîle-i muhteremim Halime hanıma ve gelinim Zekiye hanım'a ve kâim vâlidem hanıma ve gözüm nurları Seyyid Ahmed ile Zehra hanıma ve Fadime ve Mevlüde hanımlara ayrı ayrı selam duâlar edip hatırlarını sual ederim.

İmamzâde Hüseyin efendiye, Ahmed efendiye, Seyyid Ahmed ağaya, Seyyid efendiye, Medineli Şeyh efendiye, Divriğli İsmail efendiye, Zaralı Hocazâde Ömer efendiye, Mülazim Nazmi efendiye, Derviş İbrahim efendiye, Karslı Edhem ağaya, hademe Ziya ağaya, Hatipzâde Mehmed efendiye ve biraderi Abdurrahman efendiye, vesair dergâhta bulunanların kâffesine ve sual eden komşu, akrabâ-yı taallukatların kâfesine ve cümle ihvanlara, el-hâsıl bizleri her kim sual eder ise cümlesine ale'l-infirâd selam duâlar ederim, tebliğ edesiniz. Kemâl-i afiyette olup, her hafta postasıyla ahbârât-ı hayriyyenizle tarafımı memnun etmeniz ... şukkada .... baki dua oğlum efendi.

Bu tarafta Hacı Hüseyin ağa ve Divriğli Osman Efendi cümlenize selam-ı mahsus ederler. **(6 Mayıs 1903)**

23 Nisan 1319.

E'd-dâî Rifâî Şeyhi Pederiniz

BEŞİNCİ MEKTUP

Nûr-ı dîdem ciğer köşem Şeyh Seyyid Mehmed Ragıb Efendi

Mahsusan selam duâlar edip, hatırını sual ederim. Tarafımızdan sual olunur ise lehü'l-hamd afiyet üzere olup, sizlerin hasret-i iştiyakınızdan mâ-adâ bir kederim olmadığı Huda'ya ayandır. Hemen Cenab-ı Hakk cümle ehl-i İslam ile beraber hayırlı matlub ve maksudumuza nail eyleyip, an-karîb hayırlı mülâkâtlarınızı tevfîk eyleye âmin. Akdemki şukkalarımda iş'ar eyledim idi ki irsal eylediğiniz meblağı 15 liraya iblağ edip, düyûndan halâs olalım ve maaşları tamamen ahz edip etmediğinizi beyan edesiniz. Devletli veliyyü'n-niam *Vali Paşa* hazretlerine üç kıt'a tavsiyenin henüz bir semeresi zuhur etmedi. Müşarun ileyhe müracaat edip, işârâtım üzere bir kıt'a mabeyn-i hümâyun ikinci kâtibi devletli *Ahmed İzzet Paşa* hazretlerine *maaşımızın zammıyla ve rütbemizin terfiine dair* bir kıt'a güzelce tavsiye ve bir kıt'a da *Sadrazam Paşa* hazretlerine de *nişân-ı zî-şân* vesair işlerimize muavenette bulunmasına dair ve bir kıt'a da *maliye nazırı devletli Reşad Paşa* hazretlerine cem'an üç kıt'a tavsiye ahz edip irsal edesiniz Akdemki takdim etmiş olduğum tavsiyelerden bir semere zuhur etmedi ve hem de Şeyh efendinin bu defa gidişinden bir şey anlaşılmıyor. Hayırlısı ola. İşlerimizden hâlâ bir netice yoktur. Aman oğlum, *Vali Paşa* hazretlerine rica eyleyip, her halde tavsiyeleri ahz edip serîan irsal edesiniz ve işbu şukka ile birlikte Vali Paşa hazretlerinden bir kıt'a ricaname tah-

rir edip irsal eyledim. Zira bendeleri bu tarafça olan işlerimizi hayırlısıyla netice olmadıkça ol tarafa azîmet edemeyeceğim. Dua ediniz cümle ihvanlar ile Cenab-ı Hakk hayırlısıyla işlerimize teshîlâtlar tevfîk eyleyip an-karîb hayırlı matlubumuza muvaffak eyleye de dosta düşmana karşı me’yûsen avdet ettirmeye de hayırlısıyla maa-mesrûren izam ettire. Ol tarafça umûr-ı beyniyyemize ve dergâhımıza ve çiftliğin işlerine devam edip, işinizle meşgul olup dosta düşmana meydan aldırmayıp müdebbirâne tedâbirde bulunasınız. Bendelerinizi de hayırlı haberinizle peyderpey mesrur edesiniz ve maaşları tedahülde bırakmayasınız, cümlesini ahz eylediniz ise iş‘ar ediniz ki Nisan maaşının senedini ve Mayıs’ın senedini tahrir edip tarafına irsal edeyim. Ve akdemki iş‘arım mesellü idarenize bakasınız. 7 yüz kuruştan fazla dergâhımıza mesarif etmeyesiniz. Nezdinizde bir miktar akçe tedarik edesiniz. Zira ileride bizlere akçe lüzum olacaktır. İş‘ar eyledikçe tarafıma akçe irsal edesiniz. Her halde seni göreyim oğlum, dosta düşmana karşı bendelerini mahcup etmeyip, işinizle gücünüzle uğraşıp tarafımı handan edesiniz. Ve bu hafta postasıyla gazetelerini irsal eyledim. Tilavet edip havâdisinizi anlayınız.

Ol tarafta halîle-i muhteremim Halime hanıma ve gelinim Zekiye hanıma ve kâim vâlidem hanıma selam duâlar edip hatır-ı nâzikânelerini sual ederim. Gözüm nurları Ahmed Efendi ile hafîdim Zehra hanımın gözlerinden öpüp hatır-ı nazikanelerini istifar ede-

rim. Fadime ve Mevlüde'ye bilhassa selam ederim.

İmamzâde Hüseyin efendiye, Ahmed efendiye, Medineli Şeyh efendiye, Zaralı Hulusi'ye, Ömer efendiye, Divriğli İsmail efendiye, Mülazim Nazmi efendiye, Seyyid Ahmed ağaya, Seyyid efendiye, Derviş İbrahim efendiye, dergâhta bulunan cümle ihvanlara ve Ziya'ya, cümle komşulara vesair sual eden zevatların kâfesine ale'l-infirâd selam dualar edip hatırlarını sual ederim.

Bu tarafta Hacı Hüseyin, Divriğli Osman efendi mahsûsan cümlenize selam edip, hatır-ı âlîlerinizi istifâr ederler.

Ol tarafça her ne havâdis var ise tafsîlen tarafıma beyan edesiniz. Öyle muhtasar şukka tahrir etmeyiniz mufassalan cümle ahvâlinizi ve havâdisinizi iş'ar edesiniz. Ve Hasan da Sivas'ta mıdır, memlekete gitti mi ve Sivas'ta ise ne iş ile meşguldür, ahvâlini tarafıma iş'ar edesiniz. Nüfus tezkiresini posta ile ol tarafa irsal eyledim idi. Vüsûlüne dair bir işârâtınıza muvaffak olamadım. Yoksa vüsul bulmadı mı, iş'ar edesiniz endişe ediyorum. Kemâl-i âfiyette daim olup peyderpey ahbârât-ı hayriyyenizle tarafımı memnun edesiniz oğlum efendi.

11 Mayıs 1903
28 Nisan 1319.
Rifâî Şeyhi Pederiniz

ALTINCI MEKTUP

Nûr-ı dîdem Şeyh Seyyid Mehmed Ragıb Efendi

Mahsusan selam duâlar edip, hatırını sual ederim. Tarafımızdan sual olunur ise lehü'l-hamd afiyet üzereyim. Tarafınızdan 26 Nisan 1319 tarihli bir kıt‘a şukka ahz edip, cümle mündericâtı malum olmuştur.

Nûr-ı dîdem, daima iş‘ar ediyorum ki bendelerini harçlıksız bırakma. Araba esmânı olan 2000 kuruşu ahz edip Sağır Osman ağaya i‘tâ edesiniz diye iş‘ar eyledim idi. Bir cevap iş‘ar etmiyorsunuz ki ya ahz ettim mahalline i‘tâ eyledim veyahut hâlâ ahz edemedim. Niçin iş‘ar etmiyorsunuz. Ve bir de 15 lira borcum var, mütebaki her ne irsal ederseniz ol bendelerine harçlık kalacak diye iş‘ar ediyorum. El-ân 15 liraya iblağ edemediniz akçeyi. Ve ben yeniden 3 lira daha borç eyledim. Dört mâhtır bendeleri taşradayım. Harçlık olmadıkça ben ne yapayım. Maaşları ahz eylediniz ise iş‘ar eyle Nisan maaşının senedini tahrir ve imza edip irsal edeyim. Bunun dahi cevabını iş‘ar etmediniz. Gelecek posta ile inşallah Nisan senedini zaten irsal edeceğim. Yani bu defa geriden irsal olacak mektupla irsal olacaktır.

İşlerimizin ahvâlinden sual ediyorsunuz. Ortalığın karışık olmasından nâşî daha bir netice yoktur. Akdemce iş‘ar eyledim idi **Germugad tekke nişini** Bekir efendinin işinin numarasını tarihini bu tarafa irsal ediniz ki bendeleri de ol numara ile bu tarafta işi takip edeyim. Yoksa elde evrak veyahut numara olmadıkça hava ile

iş görülmez. Bahri beyin Fatıma hanımın işi için Şeyhülislam efendiye gittim işi arz ettim. Şeyhülislam efendi de emir buyurdu, ol tarafa iş‘ar olacaktır. Mezbûreye ihbârât edesiniz umûr-ı beyniyemize tesahub olup hüsn-i muamele ile idare-i maslahat edesiniz. Çoluğa çocuğa sefalet çektirmeyesiniz. Tekkenin hüsn-i idaresine bakıp 6-7 yüzden fazla mesarif etmemeye sa‘y edesiniz. Çiftliğe tohum istiab ettirdiniz mi, nasıl oldu. Çiftliğin ahvalini dahi beyan edesiniz. Cümle ihvanlar ile rûz-ı şeb ed‘iye-i hayriyye ile yad ediniz ki Cenab-ı Hakk işlerimize teshîlâtlar tevfîk eyleye. Me’yûsen avdet ettirmeyip mesrûren avdet edelim. Posta ile yine tarafınıza gazete irsal eyledim. Her posta, bu tarafa muvasalatımızdan beri gazetenizi irsal ediyorum vüsul bulup bulmadığına dair hiçbir işaretinize muvaffak olamıyorum. Yoksa tarafınıza vasıl olmuyor mu, iş‘ar edesiniz. El-hâsıl, ol tarafça ahvaliniz ve her ne havadisiniz var ise ber-tafsîl ve işârâtınızla cümlesinin cevabını tafsilatıyla tarafıma iş‘ar edesiniz, zira muhtasar iş‘ar ediyorsunuz. Tafsîlen ahvalinizi ve havadisinizi iş‘ar etmiyorsunuz, endişede kalıyorum. Her halde tafsilatıyla cevap irsal edesiniz ve her postada şukkanızı dirîğ etmeyesiniz. Zira gözlerim yolunuzda, postadan mektubunuzu ahz etmedikçe me’yûs oluyorum. Her hafta postasıyla şukkanızla tarafımı memnun edesiniz.

Ol tarafta halîle-i muhteremim Halime hanıma ve gelinim Zekiye hanıma ve kâim vâlidem hanıma selam duâlar edip hatırlarını sual ederim. Gözüm nurları Seyyid Ahmed efendinin ve

Zehra hanımın dü-çeşm-i enverlerinden bûs edip hatır-ı nazikanelerini sual ederim. Fadime ve Mevlüde'ye selam ederim.

İmamzâde Hüseyin efendiye, Ahmed efendiye, Seyyid Ahmed ağaya, Seyyid efendiye, Divriğli İsmail efendiye, Derviş İbrahim efendiye, Karslı Edhem ağaya, Mülazim Nazmi efendiye, Hatipzade Abdurrahman efendiye, Mehmed efendiye, cümle ihvanlara ve komşulara ale'l-infirâd selam dualar edip hatırlarını sual ederim. Akdemki posta ile iş'ar eylediğim salavât-ı şerifeye de iş'ârım mesellü birkaç ihvan ile devam edesiniz, ihmal etmeyesiniz.

Bu tarafta Divriğli Kurukülahzade Osman Efendi ve maiyetimde bulunan Hacı Hüseyin ağa afiyet üzere olup, sizlere ve cümle ihvalara selam-ı mahsus edip edip, hatırınızı sual ederler. Bu taraftan her mektupta merkumlarım selamlarını sizlere tahrir ediyorum, sizler bir selamınızı dirîğ edip iş'ar etmiyorsunuz. Şukkanızda selam olmadıkta me'yûs oluyorlar. Dirîğ etmeyip daima merkumlara selam tahrir edesiniz. Baki dua nûr-ı dîdem.

Ol tarafta Alay beyi Mehmet beyefendiye selamımı tebliğ edesiniz. Tayin olduğu esnada telgrafla tebrik ..... edecek idim. Bir miktar Trabzon'da kalacağını ..... mûmâ ileyhin hakkında icab eden makâm-ı ulyâlara ve şeyh efendiye dahi çok medh ü sena ...... taalluk ettiği esnada mabeyn-i humayundaydım. Derecesiz mesrur oldum. Mûmâ ileyhe hem tebrik ve hem de iş'ârını ihbar edesiniz. **(28 Mayıs 1319) 15 Mayıs 1319. Rifâî Şeyhi Pederiniz**

YEDİNCİ MEKTUP

Nûr-ı dîdem Şeyh Seyyid Mehmed Ragıb Efendi

Mahsûsen selam duâlar edip, hatırını sual ederim. Tarafımdan sual olunur ise lehü'l-hamd afiyet üzereyim. Tarafınızdan 7 Mayıs 1319 tarihli mektubunuzu aldım. Cümle iş'ârınız malum olmuştur. Hemen Cenab-ı Hakk hayırlı murâdât-ı maksûdelerimize nail eyleyip, hayırlısıyla mülâlâtlarınızı tevfîk eyleye âmin. İş'ar ediyorsunuz ki Hacı Seyfeddin Efendi ol tarafa azimet edecek fakat zatınıza bakıyor. Oğlum, her mektupta iş'ar ediyorum Sivas'ça söylenilen cevapların cümlesi vahidir inşallah. Cenab-ı Hakk söyletiyor fakat daha şimdilik bu tarafta asla bir işimizden netice yoktur. Ne maaştan ve ne de rütbeden, her ikisinden de daha bir zuhûrât yoktur. Şeyh efendi evvelki mesellü değil, anlayamıyorum. Bendelerinin bu tarafta canı bir incir çekirdeğinin içerisine giriyor. Zira işlerden bir netice yoktur, mesarif haddini tecavüz. Ne miktar cehd eylesem hikmet-i Bârî bir şeye muvaffak olamıyorum. Hemen ol tarafta ihvanlar ile dergâhta sıdk ile dua ediniz ki Cenab-ı Hakk işlerimize teshîlâtlar tevfîk eyleye. Me'yûsen avdet ettirmeye de mesrûren avdet ettire. Keskinzade Şükrü'nün işinin bizlere çok ziyanı oldu. Hayırlısı Allah'tan, bakalım işin sonu nerede kalır. Geldiğime pişman oluyorum fakat ne çare dost-düşmana karşı bir kere bu tarafa geldim. Uzun kıssa, gayri bu tarafı işimiz netice buluncaya değin bekleyeceğim. Dua ediniz, bizim işimiz dibi görülmedik deyadır. Hemen ancak duanızla Cenab-ı Hakk'ın inayeti-

ne kalmıştır. Bir de Vali paşa hazretlerine müracaat ile tarafımdan dua ile dâmen-i şerifini takbîl eyle. Pederim tavsiyeleri talep ediyor, lutf-ı veliyyü'n-naîme muhtacız diyerek tavsiyeleri ahz edip serîan irsal edesiniz. Aman oğlum, ihmal etmeyesiniz. Her halde ahz edip irsal etmeye gayret edesiniz. Nisan maaşının senetlerini şukkaya ...... tarafınıza irsal eyledim. Akçeleri çok sarf etme. Mükerrer mükerrer tarafınıza yazıyorum, nezdinizde bir miktar akçe hıfz eyle. Zira Kânûn-ı Evvel, Kânûn-ı Sânî, Şubat, Mart ve işte de Nisan maaşının senetleri, beş mâhlık senet nezdinizde. **Parayı az sarf et. Yedinde bir miktar akçe hıfz eyle. Bendeleri bu tarafta sefalet çekiyorum. Yazıyorum yazıyorum akçe irsal eyle, nezdinde akçe hıfz eyle, daima işbu cevapları iş'ar ediyorum. İş'arıma ehemmiyet verip, güzel güzel cevaplar ile tarafımı serîr eyle. 5 lirayı ve bir miktar da harçlık olacak akçe irsal eyle, sefalet çekiyorum. Bendelerine niçin sefalet çektiriyorsun. Oğlum, benim senden başka daha kimim var. Bu tarafta böyle sefalet çekip, şuna buna rica minnet etmem kim için. Yine senin içindir. Rûz-ı şeb endişem sizlersiniz. Rahatım selb olmuştur, acaba nasıllar, nasıl oluyorlar. Çoluk çocuğa sefalet çektirmeyesin.** Çiftliğin ve dergâhın umûruna itina edesiniz. Aman oğlum, dosta-düşmana meydan aldırmayasınız. Arabanın akçesini tamamen 2000 kuruş Sağır Osman ağaya i'tâ edesiniz ve yedinden bir kıt'a ilmühaber ahz edesiniz, nezdinizde hıfz ediniz. Hasan'ın ahvalini iş'ar ediyorsunuz ki efendi yine

bendelerini kabul ede diye fikrette bulunuyor diyorsunuz. Oğlum, eğer sizler Hasan'dan razı iseniz tevbe etti ise kabul ediniz. Bendelerince ilişik yoktur. Ol cihet sizlerin reyinizdedir. İster kabul ediniz, ister kabul etmeyiniz. Sizlere aittir. Bendelerinin bu işe karışması sizlere aittir. Bu taraftaki yanımda bulunan Hacı Hüseyin'den bir faide yoktur. İşte bu tarafta elimde bulunuyor. Yoksa faide umulacak adam değildir.

Ol tarafta halîle-i muhteremim Halime hanıma ve gelinim Zekiye hanıma ve kâim vâlidem hanıma mahsûsan selam duâlar edip hatır-ı nazikanelerini sual ederim. Fadime ve Mevlüde'ye selam ederim. Gözüm nurları Seyyid Ahmed efendinin ve Zehra hanımın gözlerinden öpüp, hatırlarını sual ederim. İmamzâde Hüseyin efendiye, Ahmed efendiye, Seyyid Ahmed ağaya, Seyyid efendiye, Divriğli İsmail efendiye, Derviş İbrahim efendiye, Mülazim Nazmi ve cümle ihvanlara ve komşulara ve bizlere selam yok mu diyenlere ale'l-infirâd hâsseten selamımı tebliğ edesiniz.

Seyfeddin efendi de sual eder ise iş'arım mesellü cevap veresiniz. Öyle arayıcı cevaplarına ehemmiyet vermeyiniz. Ol cevaplar vâhî ve bî-asıldır. Bu tarafta Kurukülahzade Osman Efendi ve Hacı Hüseyin ağa afiyette olup, cümlenize ayrı ayrı ferâd ferâd selam edip, hatır-ı âlileriniz sual ederler. Kemâl-i afiyette daim olup ahbârât-ı hayriyyenizle tarafımı memnun edesiniz. Vüsûl-ı şukkada der-akab cevap tahrir edesiniz.. Baki dua oğlum efendi. **(1 Haziran 1903) 19 Mayıs 1319. Rifâî Şeyhi Pederiniz**

SEKİZİNCİ MEKTUP

Nûr-ı dîdem Şeyh Seyyid Mehmed Ragıb Efendi

Mahsûsen selam duâlar edip, hatırını sual ederim. Tarafımdan sual olunur ise lehü'l-hamd afiyet üzere olup, sizlerin hasret-i iştiyakıyla rûz-ı şeb meşgulüm. Üç postadır bir kıta şukkanıza nail olamadığımdan dolayı büsbütün rahatım selb olmuştur. Bilmem ne esbâba mebnî dirîğ-i şukka edip böyle bendelerini heyecan içerisinde bırakıyorsunuz. Bir taraftan işlerin netice olmaması, bir taraftan sizlerin kat-ı ahbâr etmesi artık bendelerini bütün bütün bozuyor. Daima iş'ar ediyorum ki oğlum, her hafta postasıyla şukkanızı, gazetenizi ketm etmiyorum. Sizler de beher hafta şukkanızla tarafımı memnun ediniz diyorum. Bilmem niçin ehemmiyet vermiyorsunuz işârâtıma. 7 Mayıs 1319 tarihli şukkanızdan başka mektubunuza nail olamadım. Ahvâliniz ne türlüdür. Bu taraftaki işler görülmüyor. Onun tedbirini mi düşüneyim yoksa sizlerin ahvâlinizi mi düşüneyim. İşbu iki teşvişten ârî olup da rahat olamıyorum. Oğlum, beher hafta postasıyla şukkanızla tarafımı memnun edip her bir ahvâlinizi bahsederek bendelerini müteelemden ârî edesiniz. 18 Mayıs 1319 tarihiyle Nisan maaşının senetlerini temhîr bâ-posta tarafınıza irsal olunmuştur. Vüsul cevabını iş'ar edesiniz. Ve bu tarafça işlerin neticesi olmadıkça çend defadır iş'ar ediyorum, zira dost-düşman içerisinde bir kere geldim, Cenab-ı Hakk hayırlısıyla mesrûren avdet ettire, zira netice olmadıkça ol tarafa azimet

edemeyeceğim. Faziletli Hakim efendiye müracaat edip selam-ı dâiyânemi tebliğ edesiniz. Rütbesinin tebriğini bâ-telgraf bildirip tebrik eyledim idi. Telgraf vüsul bulmuş mu. Mûmâ ileyh ile Vali Paşa hazretlerine müracaat edip matlup olunan tavsiyeleri ahz edip bir an akdem irsal etmeye sa'y edesiniz. Muşârun ileyh her ne emirde bulunur ise onu dahi işârâtla bildiresiniz. Bu tarafça harçlık muzâyakasında ahvâlimi daima iş'ar ediyorum. 15 liranın hâlâ 5 lirasını irsal etmediniz. Bu tarafta borç etmeden gayri işim bitti. Bir defa ahz ettiğimi i'tâ edemedim ki yeniden ahz etmeye lisanım tutup da söyleyeyim. Beher gün için, burası İstanbul, 2 mecidiye mesârif idare edemiyorum. Yalnız edemiyorum zira maiyetimde hizmetçi ile daima bu tarafta gördüler. Tutmamış olsam ele âleme karşı olmuyor. Naçar olduğumdan Hacı Hüseyin'i nezdime aldım. Her ne kadar Şeyh efendinin konağında isem de efendim sizlere iş'ar eyledim Şeyh Efendi bu defa ahvâli mütegayyirdir, anlayamıyorum. **Akşam-sabah taşrada yemek yiyip mesârif ediyorum. Sâlifü'z-zikr, burası İstanbul, kapıdan taşra çıktın mı başlıyorsun mesârife ta kapıdan içeriye dâhil oluncaya değin. Taşra çıkmamış olsan olmuyor. Mecburi çıkıp işini takip edeceksin. Bunun için mümkün yoktur, çıktığın anda da mesârif oluyor. Bunu da yapmamanın çaresi yoktur. Bu da ne ile olur, ancak mesârif akçe ile olur. Bendelerinin de bu tarafta maaşı yoktur. Başka idaresi yoktur. Ancak sizlerin irsaline muhtacım. Sizler de böyle yaptığınız**

vakit de bilmem derdimi kime beyan edeyim. Cenab-ı Hakk her halde hayırlar tevfîk eyleye inşallah. İşler netice olsa da sizleri bu tarafa getireyim de ol vakit anlarsın İstanbul'un ahvâlini ve mesârifini. Şimdiden ne miktar iş'ar eylesem, bahs eylesem ke en lem yekün geliyor sizlere. Ol vakit gördüğünüzde anlarsınız. Seni göreyim oğlum, ol tarafın umûr-ı ahvâli çoluk-çocuk ve dergâhımızın umûr-ı tesviyesi cümlesi sizlere ait ve emanettir. Güzelce, dosta-düşmana meydan aldırmayarak tesviye edesiniz. Ahbârât-ı hayriyyenizle bendelerini dahi memnun edesiniz. Hakk-ı dâiyânemizde dahi cümle ihvanlar ile hayır duada bulunasınız ki Cenab-ı Hakk işlerimizde teshîl âsânlar ede. Mesrûren an-karîb hayırlısıyla mülâkatlarınızı nasip ede âmin.

Ol tarafta halîle-i muhteremim Halime hanıma ve gelinim Zekiye hanıma ve kâim vâlidem hanıma bilhassa selam duâlar edip hatırını sual ederim. Gözüm nurları Seyyid Ahmed efendinin ve Zehra hanımın gözlerinden öpüp, hatır-ı nâzikânelerini sual ederim. Fadime ve Mevlüde'ye bilhassa selam ederim.

İmamzâde Hüseyin efendiye, Ahmed efendiye, Seyyid Ahmed ağaya, Seyyid efendiye, Mülazim Nazmi efendiye, Derviş İbrahim efendiye, Divriğli İsmail efendiye, Karslı Edhem ağaya, vesair dergâhta bulunan ihvanların kâffesine ve komşuların cümlesine ve bizlere selam yok mu diyenlere cümlesine ale'l-infirâd selam dualar edip hatırlarını sual ederim.

Bu tarafta Divriğili Osman Efendi ve Hacı

Hüseyin ağa afiyet üzere olarak, cümlenize ayrı ayrı ferâd ferâd selam-ı mahsus edip, hatır-ı âlilerinizi istifâr ederler. Ve bu hafta yine gazetenizi irsal eyledim. Bâkî kemâl-i afiyette daim olup peyderpey ahbârât-ı hayriyyenizle tarafımı memnun edesiniz. Oğlum efendi, baki dua.

(11 Haziran 1903)
29 Mayıs 1319.
Rifâî Şeyhi Pederiniz

MEKKE-İ MÜKERREME'YE SÜRGÜN EDİLMESİNDEKİ YAZIŞMA METİNLERİ

1-

Sivas'ta Rifâi dergâhı şeyhi Abdullah Hâşimî bin Mehmet Efendi hakkında mevkufen Divanı harbi örfice icra kılınan tahikkat neticesinde mumaileyhin şüpheli güruhtan bulunduğu anlaşılmış iradei örfiye kararnamesinin altıncı maddesine tevfikan kendisinin memleketi bulunan Mekke-i Mükerremeye müebbeden nakline bil- ittifak karar verildi.

AZALAR
Rûmi 3 Ağustos 1325
Hicri 29 Recep 1327
Milâdi 16 Ağustos 1909

[39]

2-

SER NAME 421

Huzuri samii cenabı sadaret penahiye

Maruzu çaker kemineleridirki

Sivas'ta rifai dergâhı şeyhi Abdullah Hâşimî bin Mehmet Efendinin hakkında mevkufen divanı harbi örfice icra kılınan tahkikat ve muhakemat neticesinde sadır olan hükmü mübeyyen divanı harb mazbatası madviyyen huzuru samileri kılınmış olmakla İcra icabına müsaade–i fahimaneleri seza var buyurulmak

---

[39]— BOA, Fon Kodu: İ..AS..Dosya No:89 Gömlek No:1327/Ş-14

babında emru ferman hazreti veliyyul emrindir.

Hareket Ordusu Kumandanı
Mahmut Şevket
Rûmi 3 ağustos 1325
Hicri 29 Recep 1327
Milâdi 16 Ağustos 1909
[40]

3-

Atufetlü Efendim Hazretleri

Sivas'ta Rifâi dergâhı şeyhi Abdullah Hâşimî bin Mehmet Efendi hakkında Divanı harbi örfice icra kılınan tetkikat ve tahikkat neticesinde mumaileyhin şüpheli güruhtan bulunduğu anlaşılmasına binaen idare-i örfiye kararnamesinin altıncı maddesi hükmüne tevfikan memleketi bulunan Mekke-i Mükerremeye müebbeden nef'i hakkında divanı harp örfiden tanzim olunan mazbatanın gönderildiği beyanıyla icra-i icabını havi hareket ordusu kumandanlığının tezkeresinin melfufu ile arz ve takdim kılınmak ile iradei seniyye-i hazreti padişahî ne-veçhile şeref sudur buyurulur ise, mantuku âli infaz kılınacağı beyanıyla tezkire-i senaveri terkim kılındı efendim.

SADRAZAM
Rûmi 5 Ağustos 1325
Hicri 1 Şaban 1327
Milâdi 18 Ağustos 1909

---

[40]— BOA, Fon Kodu: İ..AS..Dosya No:89 Gömlek No:1327/Ş-14

Maruzu kemireleridir.
Reside-i desti tazim olup Melfuflarıyla
Beraber manzur âli buyurduğum
iş bu tezkere-i sami sadaret penahileri
üzerine muacibence iradei seniyye-i cenabı padişahi
şeref müteallik buyurulmuş olmakla
Ol babda ol zaman hazreti veliyyul emrindir.

Rûmi 6 Ağustos 1325
Hicri 2 Şaban 1327
Milâdi 19 Ağustos 1909

[41]

4-
Harbiye Nezareti 24 Şaban 1327
Sivas'ta Rifâi dergâhı şeyhi Muhakemat dairesi 333
Abdullah Hâşimî bin Mehmet Efendinin
Memleketinden müebbeden nefyedilmesi hakkında

Saadetlü efendim hazretleri Sivas'ta rifai dergâhı şeyhi Abdullah Hâşimî bin Mehmet Efendi hakkında divanı harp örfice icra kılınan tetkikat ve tahkikat neticesinde mumaileyh şüpheli güruhtan bulunduğu anlaşılmış binaen idare-i örfiye kararnamesinin altıncı maddesi hükmünce memleketi bulunan Mekke-i Mükerremeye müebbeden nefyi hakkında bi-

[41]— BOA, Fon Kodu: İ..AS..Dosya No:89 Gömlek No:1327/Ş-14

rinci divan harp örfiden tanzim ve hareket ordusu kumandanlığından ba-tezkire teb'id olunan mazbata üzerine balaya müsteniden 6 ağustos 1325 tarihinde iradei seniyeyi hilafet penahi şeref taalluk buyrulduğu, ba buyrulduğu ve izbar buyurulmuş olduğundan, bir mantuku emru fermanı hümayun mumaileyh alelusul emniyetti umumiye müdüriyetine teslim edilmiş ba-muhtıra merkez kumandanlığına tebliğ edilmiş olduğundan muhakemat dairesi ifadesiyle beyanı hale ibtidâ kılındı ol babda emri ferman efendim hazretlerinindir

Harbiye Nazırı
Rûmi 24 Ağustos 1325
Hicri 21 Şaban 1327
Milâdi 6 Eylül 1909

[42]

5-

Dâhiliye Nezareti Muhaberatı Umumiye Dairesi

EVRAK 850
Rûmi 28 Ağustos 1325
Hicri 24 Şaban 1327
Milâdi 10 Eylül 1909
Hicaz Vilayeti Behiyyesi

Sivas da Rifâi dergâhı şeyhi Abdullah Hâşimî bin Mehmet hakkında Divanı harbi örfice icra kılınan tetkikat ve tahikkat neticesinde mumai-

---

[42]—BOA, Fon Kodu: DH.MUİ...Dosya No: 7/-1 Gömlek No:53

leyhin şüpheli güruhtan bulunduğu anlaşılmış binaen idare-i örfiye dairesinin altıncı maddesi hükmüne tevfikan memleketi bulunan Mekke-i Mükerreme'ye müebbeden nef'i hakkında divanı harp örfi kararıyla bil-istizan hilafet penâhi şeref müteallik bulunarak icabı derdest icra bulunacağı harbiye nezaretine emri ferman buyurulmakla

[43]

(Yukarıda yazışmalarını naklettiğimiz işlemler neticesinde Mekke-i Mükerreme'ye sürgün edilen Sivas'ta Rifâi dergâhı şeyhi Seyyid Abdullah Hâşimî kuddise sırruhu'l-azîz ve ailesi maddî sıkıntıya düşmüştür.

Daha sonra aşağıda sunacağımız arzuhal ile kendisine ait maaşın ve evkaftan gelen gelirlerin iadesi için müracaat etmiştir ve kabul edilmiştir.)

6-

Huzuri Aliye-i Hazreti Vilayet Penâhiye

Maruzi Daiyanemdir.

Daiyeleri Sivas vilayeti celilesi nakibül eşraf kaymakamı ve Rifâi dergâhı şerifi postnişi iken hasbel kader Mekke-i Mükerreme'ye müebbeden teb'idime dersaadette müteşekkil divanı harb örfice verilen hüküm ve karar üzerine buraya (Mekke) gelmiş isemde sinnim seksene garip bulunduğundan başka bir çarem yok ise, bu da muvafıkı muaddilet olmayaca-

[43]—BOA, Fon Kodu: DH.MUİ...Dosya No: 7/-1 Gömlek No:53

ğından esâsai atiyesi kendi tarafımdan ettirilen dergâhı şerifi mezkûrun maliyeden muhavvel bin kuruş maaş kat edildiği cihetiyle Seddi lazım gelmiş ise, de tekyenin Seddi tariki rifaiyeye muhalif bulunduğundan gerçi icazet verdiğim mahdum kullar (Mehmet Ragıp) vekâleti ifa edeceği tabiidir. Ancak herhalde miktar kâfi akçenin tedarikine mütevakkıf bulunmasına ve infakı iaşeleri üzerime farzı ayn olan on nefer evladı iyalimin Sivas vilayetinde bir haleti sefalette kalmalarına binaen gerek mahdum köleniz de tekyeyi küşadına ve gerekirse aileyi maruzatın infak ve iaşelerine temine müktezai akçenin sarfı zımnında kaydı hayat şartı ile ez gayritemil Sivas vilayeti maliyesinden şehri tesviye edilmekte olan 900 ve evkaftan muhavvel 400 ki, ceman bin üçyüz kuruşun Mekke-i Mükerreme emvalinden havalei ita ve tesviyesine iyabet buyurulmuş mukaddes olan meşrutiyetin bahş edildiği adalet namına istirham eylerim ve el-yevm nan-paresine muhtaç ve sinnim ise, şehri şeyhuhata vasıl olduğu nazarı vilayet penahilerince malum olacağı gibi, ancak merhametinize dehalet eylerim ol bab da emri ferman hazreti men-lehül emrindir.

Sivas Vilayeti Rıfâî Dergâhı Postnişini
Seyyid Abbullah Hâşimî Daileri
Rûmi 22 Teşrinisani 1325
Hicri 22 Zilkade 1327
Milâdi 5 Aralık 1909 [44]

[44]—BOA, Fon Kodu: DH.MUİ...Dosya No:50/-1 Gömlek No:24

7-

Hicaz Vilayeti
Mektubu Kalemi
Adet 138

Dâhiliye Nazareti Celilesine

Hülasa: Müebbeden Mekke-i Mükerreme'ye tebid edilmiş Seyyid Abdullah Hâşimîn Sivas vilayetine mahsus maaşın Mekkei Mükerreme emvalinden havalei ita ve tesviyesine dair verdiği arzuhalin leffen taktim edildiği hususunda

Atufetlü efendim Hazretleri

Sivas vilayeti nakib-ül eşraf kaymakamı ve rifai dergâhı poştişini iken divanı harp örfi kararıyla müebbeden Mekke-i Mükerreme'ye tebyid edilerek buraya geldiğinden ve sinni garib bulunduğundan bahsile ailesinin tebmini maişetleri zımnında Sivas vilayetinden şehri tesviye edilmekte olan 900 ve evkaftan muhavvel 400 ki, ceman bin üçyüz kuruşun Mekke-i Mükerreme ahvalinden havalei ita ve tesviyesi esbabının istikmaline dair Seyyid Abdullah Hâşimî imzasıyla verilüp leffen arz ve takdim kılınan arzuhalde istida ve istirham olunmakla muktezasın ifası hususuna musaadei celile-i nezaret penahileri şayan buyurulmak babında emrü ferman hazret mennehul emrindir.

Vali vekili

Rûmi 23 Teşrinisani 1325

Hicri 23 Zilkade 1327 Milâdi 6 Aralık 1909 [45]

[45]—BOA, Fon Kodu: DH.MUİ...Dosya No:50/-1

8-

20 Kanunevvel 1325
20 Zilhicce 1327
2 Ocak 1910

Maliye Evkafı Hümayun Nezareti Aliyesine

Sivas Vilayeti Nakib'ül eşraf kaymakamı ve Rifâi dergâhı şeyhi iken divanı harp örfi kararıyle Mekke-i Mükerreme'ye nefyi ve teb'id edilmiş isede men ü temin maişete gayri muktedir bulunduğunun bahsi ile vilayet müşarül ileyhce şehri mahsusı 900 ve ,……… ve evkaftan muhavvel 400 ki, ceman bin üçyüz kuruşun Mekke-i Mükerreme emvalinden havalei tesviyesi hakkında Seyyid Abdullah Hâşimî imzasıyla verilen arzuhalin leffile icrai icabı hicaz vilayeti ve vekâletine ba-tahrirat izbar ve keyfiyet maliyeyi evkafı hümayun nezareti aliyesinde işar kılınmış olmakla nezareti Aliyelerince dahi sureti istidaya ve ahval emsaline nazaran iktizasının ifa ve inayeti himmet mütemennadır efendim.

[46]

Gömlek No:24

[46]—BOA, Fon Kodu: DH.MUİ...Dosya No:50/-1 Gömlek No:24

İÇİNDEKİLER

KAYNAKÇA

ALBAYRAK Sadık İrticanın Tarihçesi [Kitap]. - İstanbul : [s.n.], 1987.

ALTUNTAŞ İsmail Hakkı Gavs-ül Âzam İhramcızâde İsmail Hakkı Toprak Sivasî Nakşi Haki Tarikati İlm-i Ledün Sırları [Kitap]. - İstanbul : Gözde Matbaa, 2007.

KILIÇ Doç.Dr. Ünal İhramcızâde İsmail Hakkı [Kitap]. - Sivas : Buriciye-Asitan, Mart 2010.

YILDIZ Âlim, "Arab Şeyh'in Bir Mektubu Makalesi" [Dergi] // Hayat Ağacı Dergisi. - Bahar 2005. - s. 46–47.